

Інноваційний підхід
Інноваційний підхід
до реалізації національно-патріотичного
виховання в сучасному закладі освіти

Інноваційний підхід до реалізації національно-патріотичного виховання в сучасному закладі освіти: методичний посібник/ Соляр О.І. – Березжани, 2023р., 80 с.

Укладач: Соляр Олександра Іванівна, педагог-організатор, вчитель зарубіжної літератури Бережанського ліцею №1, спеціаліст вищої категорії.

Рецензенти: Дворський Віктор Дмитрович, директор комунальної установи "Центр професійного розвитку педагогічних працівників Бережанської міської ради".

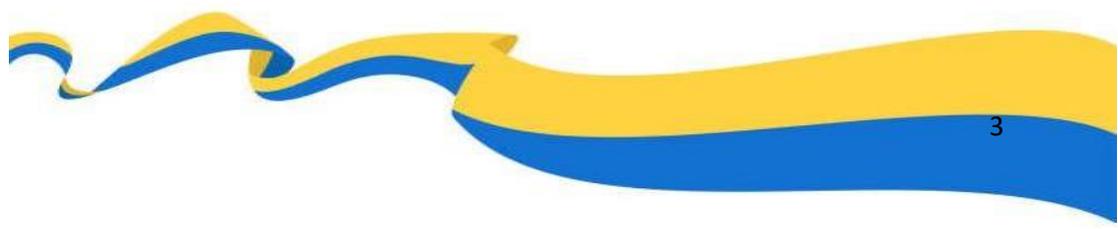
Лещук Оксана Петрівна, консультант комунальної установи "Центр професійного розвитку педагогічних працівників Бережанської міської ради".

Запропонований посібник покликаний допомогти педагогічним працівникам освітніх закладів ефективно організувати роботу з питань національно-патріотичного виховання учнів. У роботі розглядаються питання, які висвітлюють теоретичні засади, досвід національно-патріотичного виховання, вміщено розробки виховних заходів на патріотичну тематику.

Матеріали роботи рекомендовано педагогам-організаторам, класним керівникам, заступникам директорів із виховної роботи.

ЗМІСТ

Вступ	4
СУТНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	6
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	20
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ВИХОВАННЯ.....	28
Список використаної літератури.....	33
Додатки	34

ВСТУП

Ми живемо у час великих змін та переосмислення життєвих цінностей. Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, рух України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізацію навчально-виховного процесу.

Становлення учня як громадянина та патріота – актуальна проблема сьогодення. Враховуючи суспільно-політичну ситуацію, що склалася в Україні, усе більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції.

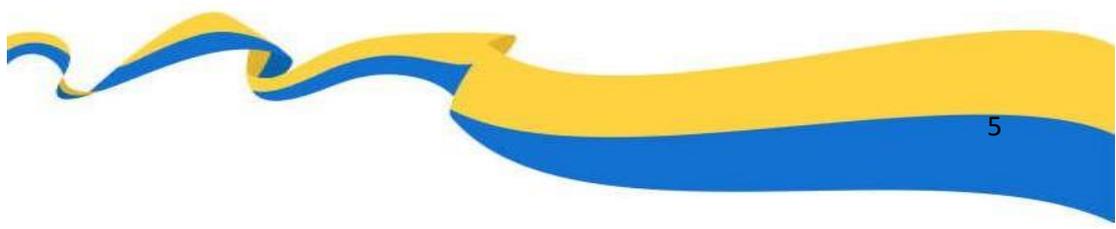
Сьогодні, як ніколи раніше, ми маємо змогу навчитись самим і навчити дітей справді важливим речам. За теперішніх умов важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня учнівської молоді, формування у неї стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей, оскільки саме вони складають основу мотиваційної сфери як особистості, так і суспільства в цілому.

Виховна робота – це той аспект формування учнівської особистості, який просто не можна відкласти на потім. Навіть карантин не може стати перепоною для формування правильних цінностей та всебічного розвитку учнів. Тому формат карантинного навчання додав нових форм роботи: організація шкільного самоврядування та активу класу дистанційно, використання соцмереж для виховної роботи, виховна година в онлайн-режимі, і звичайно, налагодження контакту вчитель – учень – батьки.

І хоча останнім часом рівень патріотизму українського населення зріс, але необхідність у формуванні національної свідомості молоді як основи консолідації суспільства і зміцнення держави залишається досить актуальною. Тому виховання молоді на кращих прикладах життя борців за

становлення української державності є одним з найбільш важливих шляхів формування історичної пам'яті.

Маю надію, що описаний мною досвід, стане в пригоді в першу чергу класним керівникам-початківцям. Сподіваюся, що мої нароби й спостереження нададуть їм допомогу щодо шляхів реалізації національно-патріотичного виховання, допоможуть у пошуках нових активних і цікавих сучасним дітям форм, методів та технологій, які будуть сприяти їхньому творчому зростанню. Це допомога у визначенні нових дієвих шляхів модернізації виховного процесу в сучасному закладі освіти.

СУТНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Патріотизм – одне з найбільш глибоких людських почуттів. Як правило, це поняття розуміють як відданість і любов до Батьківщини, до свого народу, гордість за їхнє минуле й сьогодення, готовність до її захисту. Це почуття є одним із найважливіших духовних надбань особистості. Воно характеризує вищий рівень розвитку особистості й проявляється в її активно-діяльній самореалізації на благо Батьківщини.

Філософи й політологи визначають патріотизм як суспільний і моральний принцип, який характеризує ставлення людей до своєї країни та виявляється в певному способі дій і складному комплексі суспільних почуттів, що узагальнено називається любов'ю до Батьківщини. Це одне з найглибших почуттів, що закріплювалося століттями й тисячоліттями розвитку відокремлених етносів. Це соціально-політичне явище, якому притаманні природні витoki, власна внутрішня структура, що в процесі суспільного розвитку наповнювалася різним соціальним, національним і класовим змістом.

Психологи визначають патріотизм як певне моральне ставлення й оцінку особистістю елементів Вітчизни. Патріотичне почуття, соціально-моральне у своїй основі, особистість набуває не лише шляхом біологічної спадковості, а неодмінно під впливом соціального середовища, виховання (соціалізації) у широкому розумінні слова. Нині патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Невід'ємною складовою патріотизму є національна свідомість.

Національна свідомість - це сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм

поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносів.

Основними складовими національної свідомості виступають:

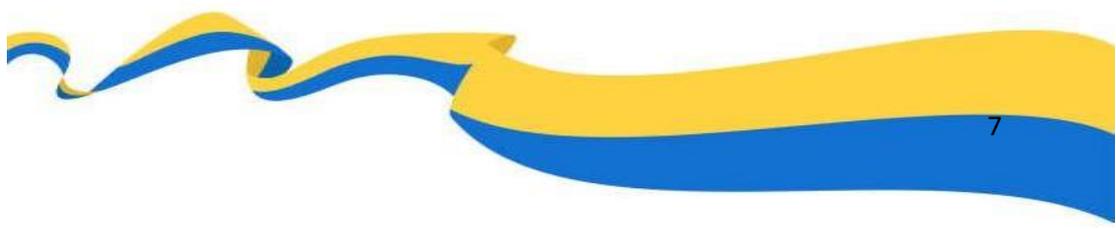
- сприйняття оточуючого світу та ставлення до нього;
- усвідомлення національно-етнічної належності;
- ставлення до історії та культури своєї національно-етнічної спільноти;
- ставлення до представників інших націй і національностей;
- патріотичні почуття та патріотична самосвідомість;
- усвідомлення національно-державної спільноти.
-

Визначальною рисою українського патріотизму має бути його дієвість, спроможна перетворювати почуття в конкретні справи та вчинки на користь держави. Справжній патріот повинен мати активну життєву позицію, своїми справами та способом життя сприяти якісним змінам ситуації в країні на краще. Для формування такої свідомості особистості має бути успішно реалізована цілісна система патріотичного виховання.

Головною тенденцією патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до своїх Батьківщини, держави, народу, нації. Системне духовно-морального виховання має базуватися на цінностях духовної культури українського народу. Позитивним явищем сучасної освіти є те, що в новій системі цінностей, яка формується в молодого покоління, чільне місце посідають ідеї християнства.

Одним із покликань української національної системи освіти та і добробуту всіх українців, представників національних меншин України; виховання є завдання пробуджувати і виховувати в кожній дитині патріотичні якості, цінності:

- любов до батька і матері, родичів, своїх предків, рідної природи, землі;

- любов до рідної мови, культури, народу, пошану до його історичного минулого, національних традицій, звичаїв;
- глибоке усвідомлення своєї національної приналежності, відчуття єдності з представниками своєї нації;
- турботу про добре ім'я - своє і своїх друзів та краян, збереження своєї людської і національної гідності, честі;
- активну діяльність з метою розвитку рідної культури, мистецтва, науки, демократії, державотворчих процесів;
- боротьбу за підвищення духовності
- синівську любов до України – Батьківщини, готовність захищати від ворогів рідну землю, здатність на подвижництво, героїчні справи в ім'я свободи і незалежності України;
- готовність боротися з неправдою, злом, потворністю в будь-яких формах, спростовувати антиукраїнські, антинаукові версії, ідеї, шкідливі і ворожі для нашого народу, Батьківщини.

Метою патріотичного виховання є становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано будувати її як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу; забезпечувати її національну безпеку; знати свої права та обов'язки, цивілізовано відстоювати їх; сприяти єднанню українського народу, громадянському миру і злагоді в суспільстві. Саме тому зусилля педагогів повинні бути спрямовані на утвердження в Україні патріотизму, посилення моральної складової в загальній системі формування у молоді національної гідності, готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків, особистісних рис громадянина Української держави, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, набуття соціального досвіду, фізичної досконалості, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури.

Патріотичне виховання належить до пріоритетних напрямів національної системи виховання та передбачає формування патріотичних почуттів, любові до свого народу, глибокого розуміння громадянського обов'язку, готовності відстоювати державні інтереси Батьківщини. До засобів патріотичного виховання належать рідна мова, вітчизняна історія, українська література, рідна природа, українська культурно-духовна спадщина тощо. Важливим завданням виховання учнівської молоді є також подолання в учнів недовіри й підозрілості у ставленні до інших народів і націй, сприяння толерантності міжнаціональних відносин в умовах багатонаціональної держави.

Завдання патріотичного виховання:

- забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей;
- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;

- сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;
- формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини;
- відновлення та вшанування національної пам'яті;
- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України, її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності;
- формування психологічної та фізичної готовності молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу, розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;
- відродження, розвиток українського козацтва як важливої громадської сили військово-патріотичного виховання молоді;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами; – консолідація діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування, навчальних закладів, громадських організацій щодо національно-патріотичного виховання;

➤ підтримання кращих рис української нації – працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини;

➤ створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, держави;

➤ виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;

➤ створення умов для посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації під час висвітлення подій та явищ суспільного життя;

У процесі організації патріотичного виховання необхідно дотримуватись таких принципів:

➤ національної спрямованості – передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, свого народу, шанобливе ставлення до його культури;

➤ гуманізації виховного процесу – педагог зосереджує увагу на дитині як вищій цінності, враховує її вікові та індивідуальні особливості й можливості, не форсує її розвиток, спонукає до самостійності, задовольняє базові потреби дитини, виробляє індивідуальну програму її розвитку, стимулює свідоме ставлення до своєї поведінки, діяльності, патріотичних цінностей;

➤ самоактивності й саморегуляції – сприяє розвитку в учня суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень;

➤ культуровідповідності – передбачає єдність патріотичного виховання

з історією та культурою народу, його мовою, народними традиціями та звичаями, які забезпечують духовну єдність, наступність і спадкоємність поколінь;

➤ полікультурності – інтегрованість української культури у європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування у дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до культури, мистецтва, вірування інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, сприймати українську культуру як невід’ємну складову культури загальнолюдської;

➤ соціальної відповідності – обумовлює необхідність узгодженості змісту, методів патріотичного виховання в реальній соціальній ситуації, в якій організовується виховний процес.

Патріотичне виховання молоді здійснюється за такими напрямками:

➤ державний – базується на забезпеченні державою системи героїкопатріотичного виховання;

➤ соціальний – ґрунтується на вивченні норм моралі, їх дотриманні, орієнтований на усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей та інтересів, виховання шанобливого ставлення до культури, історії, мови, звичаїв, традицій українського народу;

➤ військовий – передбачає вивчення військової історії України, основних зразків техніки, озброєння Збройних Сил України, набуття початкових навичок користування ними, підвищення фізичної загартованості в інтересах підготовки до захисту Вітчизни;

➤ психолого-педагогічний – ґрунтується на вивченні психологічних особливостей молоді, урахуванні їх у процесі підготовки юнаків до військової служби, проведенні методичної роботи з узагальнення та поширення передового досвіду героїко-патріотичного виховання, вдосконаленні форм і напрямів цієї діяльності;

➤ правовий – передбачає формування глибоких правових знань, розвиток високої правової культури.

*Мета
патріотичного
виховання*

Становлення громадянина - патріота України готового віддано будувати її, як суверену, незалежну, демократичну, правову соціальну державу; забезпечувати її соціальну безпеку; знати свої права та обов'язки; цивілізовано відстоювати їх; сприяти єднанню українського народу, громадянському миру та злагоді в суспільстві.

*Завдання
патріотичного
виховання*

Забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей; виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь; сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу

*Принципи
патріотичного
виховання*

- Принцип національної спрямованості;
- Принцип само активності і самореалізації;
- Гуманізація виховного процесу;
- Принцип культуровідповідності;
- Принцип полі культурності.

Зміст і форми національно-патріотичного виховання

У процесі виховання учнівської молоді доцільно використовувати різноманітні форми і методи.

Основні форми патріотичного виховання:

<i>Інформаційно-масові</i>	Дискусії. Диспути. Конференції, інтелектуальні аукціони, ринги, вікторини, вечори, подорожі
<i>Діяльнісно - практичний</i>	Творчі групи, осередки, екскурсії, свята, ігри-драматизації, огляди – конкурси. олімпіади
<i>Інтегративні</i>	Гуртки, фестивалі
<i>Інтелектуальні</i>	Творчі завдання, індивідуальна робота
<i>Наочні</i>	Музеї, кімнати бойової слави, виставки учнівської творчості, тематичні виставки, книжкові стенди
<i>Діалогічні</i>	Бесіди, між рольове спілкування

Пріоритетну роль у роботі з учнями доцільно відводити активним методам, застосування яких ґрунтується на демократичному стилі взаємодії, сприяє формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів відносять: соціально-проектну діяльність, ситуаційно-рольові ігри, соціограму, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, інтелектуальні аукціони, ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій та ситуацій успіху, аналіз конфліктів та моделей стилів поведінки. Необхідною умовою підвищення ефективності патріотичного виховання учнів є залучення їх до підготовки та проведення позакласних виховних заходів, спрямованих на формування патріотичних якостей, самоосвіту, самовиховання.

Важливе місце у патріотичному вихованні займає участь учнів у масових заходах патріотичного змісту. Найбільш поширені масові заходи щодо патріотичного виховання учнів – це відзначення державних та релігійних свят, знаменних подій у житті закладу освіти, міста (селища), проведення читацьких конференцій, тематичних вечорів, вечорів запитань та відповідей, тижнів з різних навчальних предметів, зустрічей з видатними людьми, конкурсів, олімпіад, фестивалів, виставок, участь школярів в організації загальнодержавних свят – Дня Незалежності, Дня знань, Дня захисника Вітчизни, Свята Перемоги та ін.

Показниками ефективності масових форм позакласної роботи у патріотичному вихованні учнівської молоді є активність учасників, емоційний вплив виховних заходів. Серед групових форм виховної роботи з патріотичного виховання найбільш поширені бесіди, зустрічі, диспути, «круглі столи», вечори запитань і відповідей, літературно-музичні композиції, гуртки за інтересами, обговорення телепередач, новинок преси, акції «Милосердя», екскурсії, походи, заочні подорожі, пошукова діяльність (додаток 7, зображення 1,2).

Збагачення учнів патріотичними почуттями здійснюється під час засвоєння ними історичного матеріалу про героїчне минуле нашого народу,

його прагнення до зміцнення могутності рідної країни, про його мужність у боротьбі з іноземними загарбниками. Для надання виховній роботі емоційного характеру варто використовувати яскравий фактичний матеріал, позитивні приклади патріотизму відомих історичних діячів, письменників, героїв національно-визвольних війн. Зустрічі з такими героями (ветеранами війни, праці, громадськими діячами, героями-захисниками України) мають ще більший вплив на патріотичні почуття учнів (додаток 7, зображення 3). У ході зустрічей відбувається оцінювання історичних явищ на основі принципів історичної достовірності, науковості, гуманізму, доброчинності, а також з позицій забезпечення взаємозв'язку між поколіннями. Завдання педагога акцентувати увагу на питаннях про внесок нашої країни у світовий розвиток науки, культури, різних галузей виробництва. Під час таких зустрічей учні знайомляться зі своїми сучасниками, які стали взірцем патріотичного служіння Вітчизні. Патріотичні подвиги нелітературних героїв дають можливість учням реально пережити почуття прихильності до своєї землі, Батьківщини. Зустрічі з творчими людьми рідного краю – письменниками, митцями, музикантами – закликають до творчості.

Під час проведення виховних заходів з учнями доцільно використовувати навчальні дебати, що є важливим засобом розвитку в учнів критичного мислення та навичок аргументованого висловлювання. Важливу роль у формуванні патріотичних поглядів та почуттів учнів відіграють дискусії – як спонтанні, викликані суспільними подіями, повідомленнями засобів масової інформації, так і спеціально організовані, до яких слід ретельно підготуватися: визначити тему, підготувати запитання для обговорення, щоб учні опрацювали відповідні літературні джерела, продумали свої виступи. Лише така підготовка дискусії дасть бажані результати.

У формуванні патріотичних поглядів та переконань учнів суттєвим є створення ситуацій, в яких виникає потреба у відстоюванні ними своєї

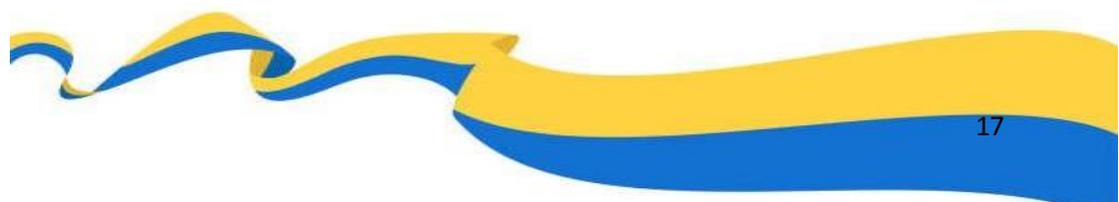
думки, у процесі чого починає складатися власна думка, зміцнюється внутрішня позиція, з'являється здатність до утвердження власних адекватних переконань щодо свого народу, своєї держави та світової спільноти. Під час таких дискусій формується культура мислення й культура мовлення, логіка учнів, виявляються їхні інтелектуальні здібності, відбувається зміна поглядів на суспільні явища, свою життєву, громадянську позицію; переоцінка цінностей.

«Круглі столи», зазвичай, збирають учнів, які не обмежуються власною думкою у пошуках істини. Заздалегідь визначається тема для обговорення та коло питань. Учасники демонструють свої знання теми й перспективи її розвитку.

Творчий потенціал учнів найбільш реалізовується у гуртках за інтересами, провідними завданнями яких є: виховання фізично й морально здорової людини; засвоєння моральних цінностей, ідеалів, культурних традицій, етичних норм; формування естетичних смаків; створення атмосфери емоційної захищеності, любові; збереження родинних традицій, сімейних реліквій, вивчення родоводу, звичаїв, обрядів свого народу й народів, що населяють Україну; вивчення мови й шанування культури, національної літератури, мистецтва, преси, радіо, телебачення.

Ознайомлення та вивчення під час екскурсій вітчизняних пам'яток світової культури формує в учнів гордість за національні реліквії, розуміння загальнолюдських цінностей. Для розвитку соціальної активності і поглиблення патріотичних почуттів важливим є заохочення школярів до діяльності в учнівському самоврядуванні, громадських молодіжних об'єднаннях, що сприяє поглибленню знань учнів з історії та культури народу, його традицій, формуванню патріотичних поглядів, переконань та почуттів, відповідної поведінки.

З метою організації патріотичного виховання учнівської молоді в закладі освіти доцільно:

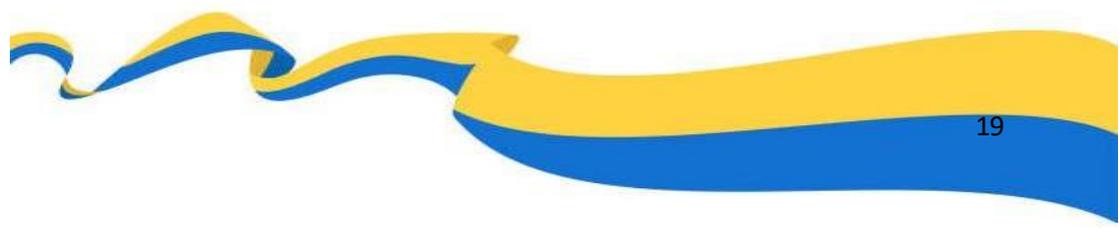

- ✓ проводити лекції, бесіди («Я – громадянин-патріот незалежної держави України», «Пам'яті вдячні нащадки», «Моя рідна Україна», «Знати і поважати Герб своєї Вітчизни, Прапор, Гімн», «Наша вітчизна –Україна», «Державна символіка Батьківщини», «Твої права та обов'язки», «Патріотизм – нагальна потреба України», «Моя земля – земля моїх предків», «Україно, матінко моя», «Символи України» тощо);
- ✓ семінари, «круглі столи», конференції («У пам'яті світ врятований», «Утверджувати ідеали культури миру – служити миру», «Люблю я свій народ – ціную його звичаї»);
- ✓ уроки пам'яті («Їх славні імена в літописі Великої Вітчизняної», «Зростаємо громадянами-патріотами землі, що Україною зветься», «Наша вулиця носить ім'я героя війни», «Бойові нагороди воїнів, полководців, які визволяли Україну від нацистів»);
- ✓ екскурсії до музеїв військових частин, установ, підприємств, вищих навчальних закладів;
- ✓ зустрічі з ветеранами війни, праці та військової служби;
- ✓ походи місцями бойової слави;
- ✓ пошукову роботу;
- ✓ участь у роботі клубів та гуртків патріотичного спрямування;
- ✓ акції з метою упорядкування меморіальних комплексів, пам'ятників, братських могил, інших поховань захисників Вітчизни;
- ✓ години спілкування («Я – громадянин і патріот держави», «Я – українець!», «Можна все на світі вибирати сину, вибрати не можна тільки Батьківщину!»);
- ✓ залучати дитячі й молодіжні громадські організації до соціального становлення дітей і молоді, розвитку духовності та зміцнення моральних засад, виховання любові й поваги до історії свого народу;

- ✓ налагодити співпрацю з органами виконавчої влади, громадськими організаціями, закладами культури, освіти щодо героїко-патріотичного виховання учнівської молоді, пропаганди кращих здобутків українського суспільства.

Одним із дієвих засобів національно-патріотичного виховання є проведення дитячих та молодіжних ігор у позаурочний час. Також зусилля педагогів мають бути спрямовані на реалізацію проєктів щодо виховання учнів у дусі патріотичного обов'язку, готовності до військової служби та захисту України, повазі до чинного законодавства та засад демократичної, правової держави. Виховання любові й пошани до державної символіки, ритуалів суверенної України посідає одне з чільних місць у системі патріотичного виховання учнів. Державна символіка покликана формувати громадянську гідність, патріотичні почуття, впевненість молоді у майбутньому своєї держави.

З метою організації національно-патріотичного виховання учнівської молоді та підвищення його ефективності необхідно щороку створювати та поновлювати план виховної роботи. План заходів з національно-патріотичного виховання, розроблений класним керівником, повинен враховувати вікові особливості учнів, рівень їх розумових здібностей, їх мотивацію та рівень сформованості патріотичних почуттів і національної свідомості. Для визначення рівня сформованості патріотичних почуттів та національної свідомості учнів можна використовувати різноманітні методи – власні спостереження, анкетування учнів і т.д.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Організація освітнього процесу у воєнний час – це новий виклик для усіх педагогів.

Під час війни заклад освіти є осередком, який дає змогу здобувачам освіти отримувати психологічну підтримку, спілкування, покращення емоційного стану, переключення уваги, відволікання від новин, впевненість, відчуття приналежності до спільноти. Тому надзвичайно важливо гнучко підходити до організації роботи закладу та налаштовувати освітній процес так, щоб він був комфортним і безпечним для здобувачів та надавачів освіти.

Умови воєнного стану вимагають інших підходів до організації виховної роботи у закладах освіти.

Це виклик не тільки для дітей, сімей, а й для викладачів. У непрості часи війни діти так само переживають стрес і тривогу. Їх відчуття підсилені тим, що вони не завжди розуміють, що відбувається і як з цим справлятися. Тому у нинішніх умовах ми повинні перемістити фокус уваги з академічних успіхів на підтримку і нормалізацію психічного стану здобувачів освіти. Зараз це нормально. Ми всі можемо і повинні долучитись до цього в рамках проведення виховних заходів, викладання свого предмету.

✓ Демонстрація власного спокою та врівноваженості – це найбільш простий спосіб допомогти заспокоїтись нашим дітям.

✓ Дайте здобувачам освіти можливість висловитись: розповісти про свій настрій, розказати про свої справи. Коли людина називає (проговорює) свої емоції, у неї змінюється активність у відділах головного мозку і таким чином знижується тривожність.

✓ Дозвольте дітям говорити про свій сум чи злість, але обов'язково спрямуйте їх увагу на маленькі перемоги, сильні сторони, гарні новини. У кожному дні можна знайти щось позитивне! Допоможіть учням побачити це,

навчіть їх помічати це. У вашому арсеналі повинно бути багато тем для розмов, які зможуть переключити емоції дітей.

✓ Якщо вам відомо, що в одного з учнів відбулась жахлива подія, яка нанесла духовну травму, не розпитуйте про це детально. Повторення деталей може викликати повторну травматизацію психіки. Також пам'ятайте, що якщо хтось ділиться страшними подіями в групі – це може сприяти травматизації інших слухачів. Якщо у дитини є потреба поділитись, за можливості, краще запропонувати їй поспілкуватись після уроку індивідуально, або спрямувати цю роботу на психолога.

Не зайвим буде нагадати викладачам про турботу про себе. Пам'ятайте: для того, щоб надавати допомогу іншим, необхідно відновлювати свій власний ресурс, задовольняти свої базові потреби. Подбайте про безпечне місце для себе, де ви зможете проводити заходи й уроки. Обговоріть з рідними порядок дій у разі, якщо оголошено тривогу під час того, як ви проводите захід, урок. Розробіть свій алгоритм дій.

Поради вчителю як діяти під час онлайн-уроків, якщо вмикається сигнал «Повітряна тривога»

- Демонструйте впевненість у своїх діях. Спокійно повідомте учням про сигнал.
- Акцентуйте увагу учнів фразою «Ви йдете в безпечне місце, яке встановлене за правилами вашої сім'ї».
- Зверніться до учнів «Натисніть кнопку «вийти з конференції» та на кнопку «виключення комп'ютера».

Повідомте «Після сигналу «Відбій тривоги» доєднайтеся до занять за розкладом».

- Дочекайтесь, щоб усі учні, які є слухачами, вийшли з онлайн-зв'язку.
- Намагайтесь зберігати спокій, будьте переконливими.

Виходячи з цього основними напрямками та завданнями виховної роботи класного керівника мають стати:

1. Надання здобувачам освіти базових знань з основ безпеки та формування поведінки правильних безпекових дій в умовах воєнного стану, навчання правилам збереження здоров'я, життя свого, оточуючих в разі бойових

дій;

2. Надання психологічної підтримки, забезпечення психолого-педагогічного супроводу емоційно вразливих категорій осіб;

3. Сприяння адаптації та емоційно-психологічної підтримки тимчасово внутрішньо переміщеним особам;

4. Формування патріотичних рис і якостей «українця-переможця» у війні російської федерації проти України, а саме:

– моральної стійкості, сили волі та твердості духу;

– протидії ворожій пропаганді, віри в перемогу, підтримання власного емоційного ресурсу;

– здатності та вміння протистояти негативним емоціям, почуттю небезпеки стресу, тривозі;

– співчуття, милосердя, взаємодопомоги, волонтерство, відчуття себе громадянином і патріотом своєї держави.

Надання знань з основ безпеки, формування поведінки правильних безпекових дій.

Статистика свідчить, що паніка та неправильні дії під час військових дій є основною причиною численних жертв у подібних ситуаціях. Кращий спосіб врятуватися – це уникнути загрози заздалегідь, зберігати спокій та розсудливість. В ситуаціях загроз, які можуть виникнути під час надзвичайних подій та воєнних дій, зберегти спокій допоможуть знання з основ безпеки та правил поведінки щодо дій в наявних ситуаціях.

Україна постала перед серйозними загрозами збереження державного суверенітету, утримання територіальної цілісності, виживання українства, як нації. Перед викликами наявної ситуації, не визначеної тривалості російського вторгнення та ведення бойових дій на території України,

постійної в подальшому часі військової загрози з боку російської федерації виховна робота в закладі освіти має бути спрямована на забезпечення безпекової складової здоров'я здобувачів освіти на всіх рівнях із залученням усіх учасників навчально-виховного процесу. Особлива і важлива роль належить класному керівнику, який знає своїх вихованців, організовує виховний процес, залучає до проведення виховної роботи відповідні служби.

Одним із напрямів роботи класного керівника в умовах воєнного стану, постійних воєнних загроз є надання здобувачам освіти знань з основ безпеки, ознайомлення їх з важливими для збереження здоров'я та життя правилами дій в певних ситуаціях. Питаннями для розгляду мають бути наступні:

- воєнний стан, надзвичайна ситуація, заборони та обмеження;
- правила поведінки в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру:
 - необхідно, не рекомендується, забороняється;
 - що таке «тривожна валіза», як підготувати, що покласти;
 - як діяти під час сигналу «повітряна тривога», під час онлайн-уроків, якщо вмикається сигнал «повітряна тривога»;
 - правила спілкування в соціальних мережах в умовах воєнного стану;
 - як вчиняти з інформацією, яка несе загрозу для України (не фотографувати місцевість, не публікувати, не репостити інформацію, яка містить фото з координатами інфраструктури населеного пункту, розташування ЗСУ тощо);
 - що робити, якщо виявлено підозрілий або вибухонебезпечний предмет;
 - як поводитися під час обстрілів стрілецькою зброєю, артобстрілах, артилерійських обстрілів системами залпового вогню;
 - як діяти у разі виявлення диверсантів, на що і на кого звертати увагу;
 - як діяти в умовах хімічної атаки;
 - перша домедична допомога під час обстрілів;
 - домашня медична аптечка, що має бути;

– відповідальність за паління сухої трави в період воєнного стану (Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» від 03.03.2022 року №2113-IX, ст. 113 «Диверсія»: «Вчинення з метою ослаблення держави..., підпалів..., вчинені в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту, – караються позбавленням волі на строк 15 років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна».

Корисним буде роз'яснити учням зміст понять «диверсія», «підпал».

Диверсія – підривні дії (підпали, руйнування), здійснювані спеціально підготовленими агентами або групами в мирний і військовий час в цілях ослаблення економічної і військової потужності, а також морального стану.

Підпал – це свідоме спричинення пожежі через застосування джерела вогню до певних об'єктів (сайт «Безоплатна правова допомога»).

Військові дії в країні позначились глибокою емоційно-психологічною раною всередині кожної людини. Часті зміни настрою, тривога, страх, неврівноваженість, емоційні вибухи, паніка, зневіра... Це неповний перелік тих характеристик, які руйнують особистість, заважають їй критично оцінювати ситуацію, адекватно діяти.

Донесіть до учнів думку про те, що щодня, не зважаючи на хочу/не хочу, можу/не можу, ми всі маємо виконати декілька задач: соціальну, фізичну і когнітивну.

Ми повинні підтримувати спілкування з родичами та знайомими, задати хоч одне питання «як ти там?», бо єдність та підтримка важливі для всіх.

Нам потрібен рух, особливо у стресі – це стабілізує, приводить до тями і надає сил для подальших дій. Хоча б три присідання або ходьба колами, будь-який активний і хоча б відносно інтенсивний рух.

А ще нам потрібні наш мозок і здатність вчитись, запам'ятовувати і аналізувати. Тож вкрай важливо задіяти цю функцію. Щодня хоча б щось одне вивчити і запам'ятати: іноземне слово, інструкцію з надання медичної

допомоги чи іншу корисну інформацію. Важливо не просто подивитись, а саме вивчити!

Порадьте дітям поспати, відпочити, але не дозволяйте лежати весь день в куточку, дивлячись у стінку чи у телефон. Настоюйте на тому, що дитина повинна зробити хоча б одну маленьку дію!

Намагайтесь жартувати з учнями, посміхатись до них, викликати посмішку у відповідь. Гумор має терапевтичну дію. В нагоді стануть смішні історії, питання на кмітливість.

Дотримання цих простих правил та порад допоможе зберегти нормальний емоційний стан наших дітей. А академічні знання ми обов'язково надолужимо після стабілізації ситуації.

За твердженням психологів настрої людини на війні не менш важливі, аніж справжня зброя чи техніка. Тому, завданням класного керівника в умовах воєнного стану має стати підтримка і надання здобувачам освіти допомоги в нормалізації та стабілізації психічного стану як через особистий прояв посиленої уваги, вияв любові до вихованців, так і звертання до практичного психолога для подальшої психологічної підтримки тих вихованців, які цього потребують.

На необхідність психологічної підтримки дітей наголошується в листі Міністерства освіти і науки України №1/3371-22 від 06.03.2022 «Про організацію освітнього процесу».

Міністерство освіти і науки України рекомендує для роботи: Методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій», лист №1/3872-22 від 04.04.2022 року; лист №1/3737-22 від 29.03.2022 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні».

В листі Міністерства освіти і науки України від 06.03.2022 №1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу» сказано, що у багатьох регіонах заклади освіти відкрили свої двері для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Внутрішньо переміщені особи – це особи, які внаслідок агресії російської федерації проти України евакуйовані з місця постійного проживання.

Завдання класного керівника – допомогти здобувачам освіти з числа ВПО адаптуватися в учнівському колективі групи. Організація підтримки та допомоги має здійснюватися у співпраці з практичним психологом та соціальним педагогом закладу освіти в плані соціально емоційної, психологічної, моральної підтримки та матеріальної допомоги із залученням відповідних служб місцевих громад.

Формування рис, якостей особистості «українця-переможця»

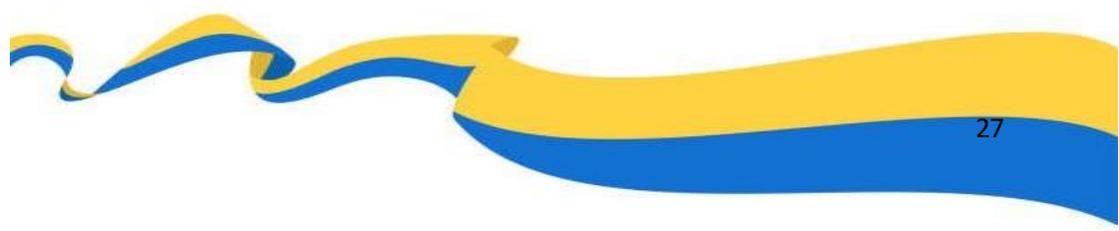
Щодо вибору методів, засобів, форм роботи керуємося:

- Указ Президента України №143/2022 від 16.03.2022 «Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України»
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходи щодо її реалізації до 2025 року (наказ МОН № 527 від 06.06.2022).
- Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей, рекомендовано до друку вченими радами Інституту проблем виховання НАПН України, протокол № 6 від 02.07.2018 р., Інституту модернізації змісту освіти МОН України, протокол № 22.1/10-3356 від 27.08.2018.
- Українська хартія вільної людини.

Щоденно, в залежності від форми навчання (офлайн – в закладі освіти, онлайн – в групі), проводимо загальнонаціональну хвилину мовчання за співвітчизниками, загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України (з проговоренням слів орієнтовного змісту:

«Вшановуємо світлу пам'ять, громадянську відвагу, самовідданість, силу духу, стійкість, героїчний подвиг воїнів, полеглих під час виконання бойових завдань із захисту державного суверенітету та територіальної

цілісності України, жертв військових злочинів та геноциду, мирних жителів сіл, маленьких і великих міст, наших співвітчизників, які загинули унаслідок збройної агресії російської федерації проти України загальнонаціональною хвилиною мовчання. Ви назавжди у наших серцях. Ви частина хороброї нації, частина перемоги України».

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ВИХОВАННЯ

Щодо плану виховної роботи класного керівника, то відповідно до Закону України «Про освіту» педагогу надається академічна свобода в організації освітньо-виховного процесу. Враховуючи воєнний стан, виклики та загрози, які впливають на подальшу стабільність суспільного життя рекомендуємо планування виховної роботи класного керівника здійснювати помісячно із записом у журналі обліку, реєстрації підсумків організації та проведення виховної роботи з корегуванням відповідно до наявного стану та ситуації в регіоні.

В умовах дистанційного навчання рекомендуємо застосовувати такі форми й методи роботи:

- інформаційно-масові (онлайн-олімпіади, -інформаційні вітальні, -конференції, -інтелектуальні ігри, віртуальні подорожі до джерел рідної культури, історії, держави і права, веб-квести, челенджі, флеш-моби);

- діяльнісно-практичні групові (творчі групи, волонтерські групи, онлайн-екскурсії, огляди-конкурси (художньої самодіяльності), онлайн-тренінги);

- інтерактивні (презентація професії, виставки-конкурси (малюнків, фото), онлайн-звіти гуртків;

- діалогічні (гра-конкурс (імпровізація популярних програм), онлайн – дискусії, -диспути);

- індивідуальні (доручення, благодійні акції, творчі завдання тощо);

- наочні(дайджести, буклети, конкурси логотипів, відеоколажі до пам'ятних днів чи відзначення ювілейних дат).

Варто зазначити, що наше спілкування стало дистанційним, але завдяки таким програмам, як Zoom, Classroom, Viber, LinkChat організація виховної роботи може проводитися у формі:

- ✓ читацьких конференцій;

- ✓ інформаційних хвилин – вчителі разом із школярами обговорюють важливі події з життя країни та світу, аналізують інформацію;
- ✓ тематичних виховних годин;
- ✓ перегляд та обговорення роликів та фільмів про небезпеку булінгу, торгівлі людьми, наркотиків та ін.;
- ✓ віртуальні екскурсії музеями України та світу;
- ✓ індивідуальна форма виховної роботи – проведення бесід в телефонному та онлайн-режимі з конкретного приводу не лише із дітьми, а й їх батьками.

Серед індивідуальних форм виховної роботи, які можна використовувати, слід виокремити: читання художньої літератури, колекціонування, філателія, нумізматику, гра на музичних інструментах, вишивання, малювання тощо. Індивідуальні форми роботи повинні пов'язуватися з груповими і фронтальними. Це підготовка виступів на конференції, до участі в конкурсах, олімпіадах. Особливе місце серед індивідуальних форм виховної роботи належить позакласному читанню. Обговорення книги бажано організувати таким чином, щоб виникали дискусії, обмін думками. Особливу увагу слід звернути на учнів, які мало читають, і на тих, хто захоплюється детективною літературою, для них треба підбирати цікаві книги, в яких порушуються важливі морально-етичні проблеми.

Цікавою формою індивідуальної виховної роботи є колекціонування – збирання однорідних предметів, які викликають науковий, художній, історичний інтерес. Цим процесом потрібно керувати. Учні найчастіше колекціонують марки (філателія), монети (нумізматику), художні листівки, плакати, репродукції, мінерали, плоди, насіння тощо. Інколи корисною може бути організація онлайн виставки і огляду колекцій, які є в школярів.

Неможливість здобувачів освіти вийти з дому ще більше посилила їх перебування у соціальних мережах. В цих умовах динамічних трансформацій ми все глибше усвідомлюємо, що першочергове завдання педагогів – це не

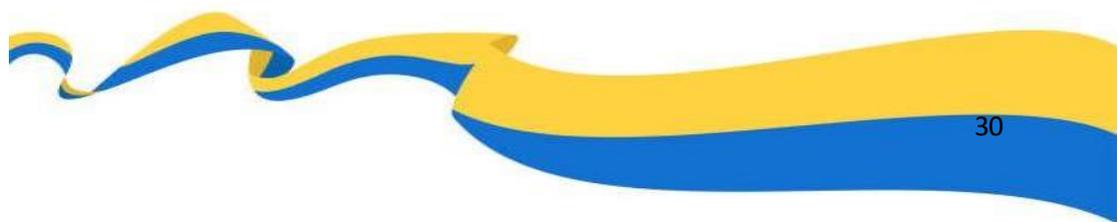
тільки дати знання, забезпечити виконання державних стандартів освіти, а й вміти створити простір для фізичного, духовного і морального убезпечення дитини, професійно допомогти їй вибрати життєво ціннісні орієнтації, переконати, що від неї самої, від культури людських стосунків залежить перспектива життя.

Використання інтернет ресурсу, онлайн технологій дистанційної освіти, спілкування в соціальних мережах з учнями і батьками – все це засвідчило про досить таки високий інформаційно-інтелектуальний ступінь педагогічної спільноти. Перехід до суспільства технологічних пріоритетів, справді, захоплює, бо робить нас людьми цивілізованими і прагматичними, які бачать свою перспективу синергійних моделях мислення, можливостях доведення швидкості перебігу всіх буттєвих процесів до швидкості думки, розробці проєктів сюрреалів, віртолендів.

Сучасність, інноваційність – все це притаманне формам виховної роботи. Але головне пам'ятати, що вона повинна бути корисною і проводитися за дотриманням усіх вимог, щодо перебування дитини біля комп'ютера, гаджета, смартфона. Існують певні критерії підтримки виховної системи, на які має опиратися педагог. Найперше це:

- убезпеченість, тобто основною складовою виховної ситеми має бути безпечний для дитини простір;
- допомога учневі у формуванні самосвідомості і в ціннісному виборі;
- формування компетентностей, спрямування на самореалізацію;
- прилучення дітей до національних, загальнолюдських цінностей, формування в них патріотичних почуттів і суспільно - відповідних правил поведінки;
- формування громадянської відповідальності;
- сприяння творчої ініціативи та креативності.

Для проведення виховних годин класний керівник може використати наступні сервіси:

1. **LinkChat.** Проведення онлайн-занять без обмежень у часі. У безкоштовній версії в одній конференції може бути не більше 8 осіб. Інтерфейс англomовний. Цей сервіс більше підходить для засідань чи навчань активу лідерів учнівського самоврядування або класним керівникам, які мають класи із незначною чисельністю учнів, оскільки тут обмежена кількість учасників. І це є невеличким недоліком LinkChaty. Переваги сервісу в тому, що не потрібно нічого скачувати, не має обмежень по часу, в одну кімнату можна заходити безліч разів. Потрібно лише у пошуковій системі знайти **LinkChat**, зареєструватися (бажано через свій акаунт і можна працювати).

2. **Instagram.** Оскільки це дуже популярна платформа серед молоді, можна створити сторінку класу та організувати, наприклад, онлайн-флешмоб на тему «Сиджу вдома і ...». Оскільки сучасні діти проводять багато часу в цій соціальній мережі і постійно виставляють свої фото, то можна створити акаунт активу учнівського самоврядування. На **Instagram** можуть підписуватися вчителі, учні інших класів.

3. **Facebook.** Соцмережа чудово підходить для бесід із батьками учнів. Крім того, вчителі можуть публікувати (з дозволу батьків учнів, звісно) на власній сторінці пости з добрими справами класу. Наприклад, можна розповісти як діти на честь дня печива пригощали вчителів, або як учні змайстрували годівнички тощо. Також можна розміувати різноманітні челенджі, наприклад до Дня матусь чи до Дня Перемоги.

4. **Discord.** Сервіс для проведення онлайн-занять. Учні можуть використовувати не лише відео-, а й аудіоповідомлення для спілкування. Дуже популярна платформа, де діти за інтересами створюють різні групи. Завдяки цьому можна створити групу свого класу або ж згрупувати актив учнівського самоврядування. Перевагою **Discord** є те, що цей сервіс дає можливість спілкуватися дітям під час ігор. Можна створити сервер виховна година, підключити учнів і спілкуватися з ними.

5. **TikTok.** Сервіс для створення креативних відеороликів. Наприклад, учні можуть у цій програмі запустити флешмоб «Я у вишиванці» або «Вишиванка – мій генетичний код».

6. **VOBS студіо** має декілька можливостей. В цьому сервісі можна записувати своє відео і потім монтувати його. Або ж можна одразу вмикати пряму трансляцію.

Отож, слід сказати, що вчителі мають багато можливостей для втілення і реалізації виховної роботи. Наше завдання – створити умови, щоб соціальні мережі ставали помічниками у процесі виховного впливу. Тож практика доводить, що навіть дистанційний освітній процес може бути якісним. Так, він потребує більше часу та енергії, але це чудовий досвід, який дає можливість переоцінити свої здібності та навчитися нового. Соціальні мережі згруповують дітей, тому на даний момент саме виховний процес може бути втіленим через онлайн-ресурси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лист МОН No 1/6267-22 від 10.06.22 року «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України».
https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86625/
2. Лист Міністерства освіти і науки України від 10 серпня 2022 р. No 1/9105- «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 н.р.».
<https://www.schoollife.org.ua/shhodo-organizatsiyi-vyhovnogo-protsesu-v-zakladah-osvity-u-2022-2023-n-r/>
3. Постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 No 932 затверджено План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>
4. Постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 No 673 затверджено Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#Text>
5. Рекомендації МОН “Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України” від 10.06.2022р. No 1/6267-22.
<https://imzo.gov.ua/2022/06/13/lyst-mon-vid-10-06-2022-1-6267-22-pro-deiaki-pytannia-natsional-no-patriotychnoho-vykhovannia-v-zakladakh-osvity-ukrainy/>
7. Указ Президента України від 18.05.2019 No 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання».
8. Слово про свободу й відповідальність: Ініціативна група «Першого грудня» в документах і текстах. К., 2018
9. Сенко У. Хартія вільної людини: українців закликають до об’єднання. Web:
https://zaxid.net/hartiya_vilnoyi_lyudini_ukrayintsiv_zaklikayut_do_obyednannya_n1272702

Година спілкування

Тема: Якщо в своїй державі жити – то її потрібно любити!

Мета: обговорити з учнями основні історичні дати становлення державності України, зробити наголос на останніх подіях; формувати в учнів розуміння єдності й цілісності України; відчуття приналежності до України, усвідомлення себе українцем, почуття особистої відповідальності за долю держави та українського народу.

Обладнання: чисті аркуші, кольорові олівці, карта України, стікери.

Хід заходу

**Ніхто нам не збудує держави,
коли ми її самі не збудуємо,
і ніхто з нас не зробить нації,
коли ми самі нацією не схочемо бути!**

В.Липинський

I. Організаційний момент.

Слово вчителя: Добрий день, дорогі діти! Рада бачити вас, здорових, гарних, веселих! Сподіваюся вам цікаво стежити за подіями у нашій країні, які поєднали в собі і трагізм, і героїзм. Тобто, ми з вами є зараз свідками народження нової історії України, не нової України, не іншої України, а тієї, на якій ми з Вами живемо. Своєю мовою, територією, своєю культурою, історією, своїм населенням вона має залишитися, як була, єдина, суверенна, незалежна! Чи буде так, чи ні! Яким буде вже завтрашній день нашої України залежить від нас. Давайте поглянемо на епіграф нашого заходу, поясніть його своєю думкою.

II. Основний зміст заходу.

«Асоціативний куш».

-Що для кожного із вас Україна? (Батьківщина, рідна земля, європейська країна)

-Справді, Україна – це держава, яка має визначену територію, грошову одиницю, політичну систему, економіку, мову, культуру та власну історію.

«Історичний калейдоскоп»

Давайте пригадаємо основні події становлення України як держави.

Кінець 8-го початок 9-го століття – утворення Київської держави (Київська Русь -Україна);

1187 – перша літописна згадка назви «Україна».

1648-1657 – національно визвольна війна під проводом Б.Хмельницького.

1764 – ліквідація Катериною II гетьманства.

1783 р. – указ Катерини II про приєднання до Російської імперії Криму.

1917 р. - створення Генерального Секретаріату на чолі з В.Винниченком – першого в ХХ ст. українського уряду.

7 листопада 1917 р. – проголошення III Універсалу, який передбачав створення Української Народної Республіки (УНР), яка мала перебувати у федеративних зв'язках з Росією.

січень 1918 р. - прийняття IV універсалу УЦР, який проголошував Українську Народну Республіку самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою українського народу.

22 січня 1919 р. - Акт злуки УНР і ЗУНР.

29 червня 1945 р. - Підписано договір та протокол до нього про вихід Закарпатської України зі складу Чехословаччини та про її возз'єднання з радянською Україною.

1954 р. - Входження Кримської області до складу УРСР.

24 серпня 1991 р. Прийняття Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України.

1995 р. - Україна стала членом Ради Європи.

1997 р. - Підписання "Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією".

Листопад-грудень 2004 р. – Помаранчева революція.

Листопад - лютий 2014 р. – Революція гідності, Майдан.

2014 р., 27 лютого- початок агресії Росії проти України, захоплення будівлі Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Як Ви вважаєте, чому після того, коли Україна вже була незалежною розпочалося зазіхання сусідньої держави на нашу територію?

Гра «Патріот»

На аркушах паперу зобразіть, намалюйте, опишіть яким у Вашій уяві постає патріот.

Я думаю, що всі ви погодитесь з тим, що доля України залежить від кожного хто на ній проживає! Подумайте, яким має бути народ, для того щоб досягти високого розвитку для держави?

П -
А -
Т -
Р -
І -
О -
Т -

III. Підведення підсумків.

Заключне слово.

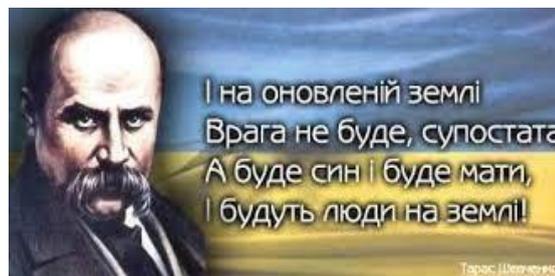
Україна - це країна, де народились і я і Ви, живемо, вчимося і працюємо, це наш рідний край із славною багатовіковою своєю історією, з мудрими, завзятими, творчими людьми, з невмирущими народними та національними традиціями, з мальовничою природою, чарівною милозвучною мовою, що дивує весь світ. Україна - велика європейська країна - земля, де жили наші прадіди і де зараз живуть наші батьки і ми. І тому ми, маємо берегти свою історію, цінувати тих, хто віддав життя за нас, за мирне небо над нашою головою.

Рефлексія

- Я – українець, а це значить, що....

Будемо і справді вірити, що настануть все таки такі часи, про які писав

Т.Г.Шевченко

Година спілкування

Тема: Сильні тоді – коли єдині!

Мета: Розширити знання дітей про свою державу, її історію, символи української нації; розвинути відчуття поваги та гордості до своєї Батьківщини, вчити її любити і шанувати. Утвердження в почуттях особистості патріотичних цінностей, поваги до культурного та історичного минулого України; виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки; усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її відповідальністю; формування етнічної та національної самосвідомості, любові до родини, рідного краю, народу, держави; визнання духовної єдності населення усіх регіонів України, спільності культурної спадщини та майбутнього; формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;

Обладнання: карта України, символи України, вишитий рушник, контури України на ватмані, стікери блакитні та жовті.

Хід заходу

**Той, хто не любить свою країну,
нічого любити не може.**

Д.Байрон

I. Організаційний момент.

Слово вчителя: Добрий день, дорогі діти! На сьогоднішньому заході ми поспілкуємося з Вами на тему патріотизму. В українському суспільстві патріотизм – одне з багатогранних і багатоаспектних явищ. Сьогодні як ніколи постає питання про національно-патріотичне виховання підростаючого покоління. Патріотизм викликає найрізноманітніші почуття та асоціації у кожної людини – від любові до неприйняття, від піклування до повної байдужості, від зачарованості до огиди.

А які асоціації викликає у Вас поняття «патріотизм»?

Часто патріотизм плутають з націоналізмом, але патріотизм є значно давнішим поняттям. Поняття патріотизм може означати просто прив'язаність до певної місцини або способу життя і не потребує ніякої ідеї «країни». Більшість словників дає визначення патріотизму як любові до Батьківщини. Зокрема, за Академічним тлумачним словником української мови, патріотизм – це любов до своєї батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги. За філософським словником патріотизм – (від грецького – батьківщина) - громадський і моральний принцип, який характеризує відношення людей до своєї країни, який проявляється в певному образі дій і складному комплексі суспільних почуттів, який зазвичай називають любов'ю до Батьківщини.

Історія України та народу, що живе на цій землі, губиться в сивій давнині. Назва «Україна» (край, земля) означає територію, що була основою Русі-України у XI-XII ст. Уперше цей термін уживається в Київському літописі в 1187 р. стосовно земель Південної Київщини та Переяславщини. З кінця IX ст. Руська земля стала центром, політичним і територіальним ядром утворення єдиної держави східних слов'ян, що закріпила за собою назву Русь. Вона була однією із могутніх держав Європи. Високий авторитет Русі в тогочасному світі закріплювався тісними зв'язками київських князів з багатьма зарубіжними дворами. На довгі роки Україна втрачає свою державність. Вона була під владою Литви, Польщі, Австро-Угорщини, Росії. Боронитися довелося майже повсякчас. Звідусіль йшли на родючі українські землі незчисленні завойовники, щоб стати власниками щедрої землі. Але усі їхні спроби виявилися марними. Не міг допустити волелюбний народ, щоб його ненька-Україна схилялася перед кимсь на коліна, ставала годувальницею нахабних поневолювачів. Тому завжди, за будь-яких обставин, українці намагалися відстояти свої права, захистити рідну землю.

Чи можемо з історії державотворення нашої України ми назвати патріотів?

Так, звичайно.

Козаки - мужні захисники України. Їхній героїзм і сьогодні надихає молоде покоління українців на нові звершення заради слави Батьківщини. Вони поважали та берегли національні цінності, адже все починається з любові. У нашому випадку любові до своєї Батьківщини, свого народу, любові до землі, на якій живеш. Любов передбачає й повагу. Повагу до тієї землі, по якій ходиш, повагу до цінностей народу, серед якого живеш чи частиною якого ти є.

Тарас Григорович Шевченко - справжній патріот своєї держави. Спостерігаючи за творчістю поета, ми бачимо, що він передусім бажав щастя для України та її народу. Він дуже болісно переживав занепад національної свідомості та слави Батьківщини. Але найбільше Кобзаря засмучувало те, що український народ не намагається звільнитися від цього ярма. Саме тому неодноразово звертається поет до теми Запорозької Січі. Він ставить у приклад сучасникам вільних і хоробрих козаків, які за свою волю ладні були загинути. Шевченко прагнув до об'єднання українського народу, щоб той дав відсіч Російській імперії та утворив нову вільну незалежну Україну. Але не лише творчість Кобзаря доводить те, що він був щирим патріотом рідної держави. Це ми бачимо і за способом життя Шевченка. Нам відомо, що поет був учасником Кирило-Мефодіївського братства, яке боролось за рівноправ'я між усіма суспільними верствами та скасування кріпацтва. Не можна забувати і про те, що навіть знаходячись далеко від України: чи то на навчанні у Петербурзі, чи то на засланні на Кавказі, Шевченко завжди любив і пам'ятав рідну Батьківщину, з сумом згадував та прагнув повернутися. Недарма він звертався до своїх сучасників та, мабуть, і до нас:

Свою Україну любіть,
Любіть її... Бо время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Михайло Сергійович Грушевський - одна з найпомітніших українських постатей ХХ століття. Він творив українську історію, з одного боку, як автор

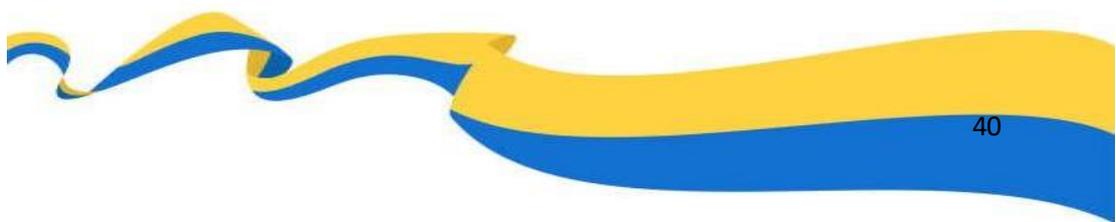
багатотомної «Історії України-Руси», з іншого – як громадсько-політичний діяч та голова Центральної Ради. Сто років тому, в березні 1919 року, Михайло Грушевський залишив Українську Народну Республіку й виїхав за кордон. А через п'ять років, у березні 1924 році, він повернувся уже до радянської України. Тобто, виїхав він із УНР, а повернувся в УРСР. Саме за його ініціативи було прийнято універсали УНР, зокрема четвертий Універсал, у якому говорилося про державу –Україну, яку він бачив лише *«самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою українського народу»*.

Степан Бандера - Своє доросле життя Бандера переважно провів або в ув'язненні, або в концтаборі, або на еміграції на напівлегальному становищі. При цьому він не переставав бути символом визвольних змагань для тисяч українців, які ризикували - і втрачали власне життя! Для молодих хлопців, які прийшли до УПА наприкінці війни і по війні Бандера був не більше аніж символ: вони ніколи не бачили і не чули його. «Для упівців Бандера був тим, ким Ленін був для більшовиків». Але Бандера все ще лишався потужним символом українського націоналістичного руху. І Москва нищила саме символ, а не фізичну постать Степана Бандери. Актом 30 червня 1941 року він проголосив, що «український нарід заманіфестував перед цілим світом і перед історією, що він бажає сам керувати своїм життям і що він готов боронити своє право на вільне життя у своїй власній самостійній державі перед імперіалістичними зазіханнями кожного ворога і за кожних умов...»

Ми згадали лише одиниці справжніх патріотів у історії. Всі вони бажали одного- бачити нашу державу вільною, соборною, єдиною та неподільною. А яким Ви бачите майбутнє нашої держави?

Звичайно. Основними умовами нашого процвітання є – соборність, єдність та злагода. Лише та країна щаслива, у якій панує злагода, достаток та спокій.

Але Ви маєте пам'ятати одне, що все залежить від нас з Вами.

Я пропоную Вам взяти стікери та написати на них, що ви змогли б зробити для процвітання нашої держави. Як Ви вважаєте, чи легко це зробити, чому?

А чи любите ви свою країну, чи пам'ятаєте хоч якісь поетичні рядки про неї?

Закінчити нашу виховни годину мені хочеться рядками українського поета Володимира Сосюри «Любіть Україну»

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.
Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їнну!

Година спілкування

Тема: Мово рідна, мово милозвучна!

Мета: ознайомити учнів з історією розвитку української мови, вчити правильно і бережливо ставитись до неї; виховувати почуття ніжності і шани, любові і поваги до рідного слова.

Обладнання: портрети видатних українських поетів і письменників, українська хата (плакат), тин, вислови про мову. Чарівне дерево, рушники.

Хід заходу

Мова – то серце народу:
гине мова – гине народ.

Іван Огієнко

I. Організаційний момент.**Слово вчителя:**

Спитай себе, дитино, хто ти є,
І в серці обізветься рідна мова;
І в голосі яснім ім'я твоє
Прояє, наче зірка світанкова.
З родинного гнізда, немов пташа,
Ти полетиш, де світу далечизна,
Та в рідній мові буде вся душа
І вся твоя дорога, вся Вітчизна.
У просторах, яким немає меж,
Не згубишся, як на вітрах полова.
Моря перелетиш і не впадеш,
Допоки буде в серці рідна мова.

Дмитро Павличко

Вчитель розстеляє на стіл вишитий рушник на який кладе гілочку з гроном калини та хліб.

Вчитель: Сьогодні, мої дорогі друзі, у нас дуже важлива тема. Ми будемо говорити про мову. Саме про ту мову, якою ми розмовляємо, пишемо, читаємо. Історія свята, на жаль, має трагічний початок. 21 лютого 1952 року в Бангладеші влада жорстоко придушила демонстрацію протесту проти урядової заборони на використання бенгальської мови. Відтоді в Бангладеші цей день став днем полеглих за рідну мову. Минуло багато часу. Аж у 1999 році на Тридцятій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО було прийнято Міжнародний день рідної мови, а починаючи з 21 лютого 2000 року цей день відзначають і в Україні.

Слова дівчинки: Кожному у дар дана мова. Всі живі створіння на Землі спілкуються між собою: одні – мовою жестів, інші – мовою звуків. Лише нам, людям, було подаровано можливість спілкуватися за допомогою мови.

Слова хлопчика: Саме завдяки їй ми можемо порозумітися, переказати свої почуття, переживання. За допомогою мови ми бережемо свою історію, передаємо нащадкам неоціненні скарби свого минулого і сучасного.

Вчитель: А з якими словами Ви асоціюєте нашу мову: солов'їнна, рідна, калинова? (Поділ за словами на 3 групи)

Завдання для груп: Поясніть як Ви розумієте вислови.

1. Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку XXI століття, і якщо ми не схаменемося, то матимемо дуже невтішну перспективу. *Ліна Костенко*

2. Мова – духовне багатство народу. Щоб любити — треба знати, а щоб проникнути в таку тонку й неосяжну, величну й багатогранну річ, як мова, треба її любити. *Василь Сухомлинський*

3. Мова — втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова. Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її! Борімося за красу мови, за правильність мови, за доступність мови, за багатство мови... *Максим Рильський*

Вчитель: Українська мова – це безмежний океан. Вона мелодійна, як пісня солов'ї. наша мова прекрасна і барвиста, наче дощова веселка. Не можна ходити по рідній землі, не зачаровуючись виплеканою народом у вінках рідною мовою. Ви мали можливість підготуватися до нашого заходу. Група істориків-дослідників вам слово.

Історики-дослідники: Наша мова сягає своїм корінням у глибоке минуле. Коли завітати у Києві до Державного історичного архіву, то можна переконатись у тому, що в XV-XVII ст. судове й державне листування велося українською мовою (за доби Середньовіччя нею користувались і в Румунії). Збереглися збірники з українськими піснями і в Югославії. Навіть повелитель Великого Литовського князівства Август II добре розмовляв і писав українською мовою. Нею він писав листи до матері – італійської королеви Бони. В штаті Парана діє єдиний в Південній Америці університет, де викладають українську мову, літературу й історію. А в Парагваї деякі місцевості мають суто українські назви: Україна, Нова Волинь, Тарасівка... в столиці Венесуели Каракасі є вулиці із назвою «Україна».

Друга група дослідників – мовознавців Вам слово.

Мовознавці – дослідники: Існує два погляди на зародження і розвиток української мови як окремої слов'янської: українська мова виникла після розпаду давньоруської мови, у XIV ст.; безпосереднім джерелом української, як і інших слов'янських мов, виступає праслов'янська мова, розпад якої розпочався в VII ст. Наше слов'янське письмо пройшло довжелезний шлях, поки дійшло до нас. Поклав початок цьому один дуже давній народ - фінікійці, які жили за 30 століть до нас. На нашу землю ця азбука прийшла 1000 років тому, весь час змінюючись і вдосконалюючись. Ще одна дата – 1840 р., коли вперше було видано твори Т.Г.Шевченка, - може вважатися доленосною: з того часу мова українська літературна мова стала на важкий, але плідний шлях розвитку і нормативної стабілізації. На цьому шляху і перепони, і заборони, і кров та сльози найкращих синів.

Вчитель: А чи володієте Ви своєю мовою, чи вивчаєте її зараз ми перевіримо.

Завдання №1. Гра «Хто правильно закінчить прислів'я?»

1. Слово не горобець, випустиш(не спіймаєш).
2. Знай більше, а говори ... (*менше*).
3. Слово – це ... (*шлях до серця*).
4. Бережеш слово - ... (*збережеш голову*).
5. Коли голова думає – мова ... (*відпочиває*).
6. Сказане слово – це випущена ... (*пташка*).
7. Доброго слова слухайся, на лихе ... (*латку накинь*).

Завдання №2. Поясніть значення українських народних висловів. Робота в парах.

1. В одне вухо влетить, а в інше вилетить.
2. Двох слів до купи не зв'яже.
3. Кидати слова на вітер.

Завдання №3. Скласти із двох половинок прислів'я.

1.	Рідна мова дорога людині,	як саме життя.
2.	Хто хоче багато знати,	тому треба мало спати.
3.	Ти наше диво калинове,	кохана українська мова.
1.	Слово без думки,	як колос без зерна.
2.	Нема в тебе хліба м'якого,	зате є в тебе слово ніжне.
3.	Доброму слову душа радіє,	лихе слово б'є, як кілок по голові.

Вчитель: Молодці. Справилися із завданнями. Ви повинні пам'ятати, що не важливо якщо ми робимо помилки, важливо, коли ми хочемо їх виправити. Люди кажуть, що мова – то цілюще джерело, і хто не пропаде до нього вустами, той сам всихає від спраги. А чи знаєте Ви які бувають символи? (Державні та народні). А що ми відносимо до народних символів? (Верба, калина)

А що ви знаєте каліну?

Фольклористи – дослідники: Було це дуже давно, на Україну напали монголо-татари. В одному селі було весілля. Дівчата-красуні веселились. І раптом напали на село вороги. Вони хотіли викрасти дівчат, але ті почали тікати в болото. Вороги побігли за ними. Так і загинули дівчата-красуні й вороги у болоті. Де загинула красуня – там виріс кущ калини, де загинув ворог – там купа гнилі.

1. Калина – це символ рідної землі.
2. Калина – символ отчого дому.
3. Калина символ дівочої краси.
4. Калину вплітали у вінки дівчата.
5. Весільний коровай прикрашали калиною.
6. Калиновим цвітом або ягодами прикрашали весільне кільце молодої.
7. З калини робили сопілки, колиски для немовлят.
8. На хрестини калину затикали в калачі, клали в першу купіль дитини.
9. На зиму червоні кетяги калини вставляють поміж віконних рам. Їхнє світло зігріває серце, душу.
10. Калина має лікувальні властивості.
11. Соком калини очищали обличчя, щоб рум'янилось.
12. Проводжаючи сина в далеку дорогу, мати напувала його калиновим чаєм, а з собою давала хліб з калиною.
13. Коли в домі свято, то на стіл поряд з хлібом кладуть калину.
14. Її ім'я названо сотні сіл. (*Калинівка.*)
15. Калина – символ дівочої чистоти, краси, сили життя, людської долі.
16. Клина – символ України.
17. Без верби та калини – нема України.
18. Є таке повір'я: якщо зробити калинову сопілку, то неодмінно в сім'ї народиться син.

А ще народним символом є верба. Дуже давно жила жінка Вербена з дочкою Калиною. Втомилася за день дівчинка. Довго йшла дівчинка та заблукала. А ось і криниця. Тільки вода в ній була зачарована. Дівчинка набрала води в

пригоршню, і напилася. Мати Вербена відчула біду своєї доньки, поспішила їй на допомогу. Та не встигла, тільки побачила, як ноги дівчинки перетворились на стовбур калини. Своїм серцем і сльозами жінка розвіяла чари з води. Сама ж перетворилась на вербу. Так і стоять вони поруч – верба і калина.

1. Верба – дерево-символ України.
2. Там криниця, де вербиця.
3. Верба – журливе дерево, схоже на долю нашого народу, територію якогось часто завойовували, але він щоразу знаходив силу, щоб стати вільним.
4. Верба застосовувалась для лікування.
5. Верба застосовувалась для того, щоб очищати воду у водоймах, її садили по берегах ставків, криниць.
6. Вербовою гілочкою шукали воду.
7. З верби робили свисточки.
8. Верба першою відкриває кватирку, а потім і ворота весні.
9. Її сережки в народі звать баранцями, пуховичками, котиками.
10. Верба туполиста – найменше дерево, яке росте на Україні. Її висота – 12-15 см, вона зустрічається в Карпатах.
11. Вербу святять на вербовому тижні, перед Пасхою.
12. Будь здоровий, як вода, а рости, як верба.

Вчитель: Не можна ходити по рідній землі, не чаруючись виплеканою народом у віках рідною мовою. В народі немає скарбу більшого, як його мова. Слова – це крила ластівки, вона їх не відчуває, але без них не може злетіти. Тож маємо зробити все для того, щоб не згорнулися крила, щоб не обірвалася золота нитка, яка веде з давнини в наші дні.

Тому намагаємось говорити до ближніх теплі слова, сіяти в серця людей все добре і розумне. Багатство мови зберігається у незліченній кількості чудових українських пісень, в думках, казках, у творах письменників, у живій розмовній мові. Ми є носіями української мови, всього того багатства, яке

дісталось нам від минулих поколінь. Наше завдання – берегти цей неоціненний дар, примножувати його, не засмічувати чужими і грубими словами, не забувати, щиро любити.

Коли забув ти рідну мову,

Яка б та мова не була,

Ти втратив корінь і основу,

Ти обчухрав себе до тла.

О місячне сяйво і спів солов'я,

Півонії, мальви, жоржини!

Моря діамантів – це мова моя,

Це мова моєї України.

То матері мова. Я звуки твої

Люблю, наче очі дитини...

О мово чудова! Хто любить її,

Той любить свою Україну!

Вчитель: Тож давайте завжди відчувати смак рідної, української мови.

Виховний захід

«Ми чуємо тебе, Тарасе, крізь століття»

Мета: ознайомити з життєписом великого сина українського народу — Т. Шевченка. Виховувати любов і повагу до спадщини, яку нам залишив поет. Учити дітей наслідувати Т. Шевченка та виконувати його заповіді.

Святково прибраний клас: портрет Тараса Шевченка, рушники, фотовиставка про життя і творчість Кобзаря, виставка його творів, ілюстрації малюнків.

За широкими морями, за лісами дрімучими був край великий; розкішний і багатий, але заворожений злими людьми та знедолений. Одна неволя-панська, друга-царська. І жили там заворожені в неволю люди. Світ їм зав'язано, говорити заковано.

Україна... В одному вже тільки слові бринить ціла музика краси і смутку. Країна, де найбільше люблять волю, країна гарячої любові до народу і тривалої одвічної героїчної боротьби за волю. Україна-це тихі води і ясні зорі, зелені сади і білі хати, лани золотої пшениці, медові та молочні ріки... А ще-царське та панське свавілля.

Однак жило й добро на цій землі, яке зростило людину-велета, титана духу, що збудив сонних, указав їм шлях до майбутнього.

Він був сином мужика, а став володарем у царстві людської культури. Десять літ томився під вагою солдатської муштри, а зробив більше, ніж десять переможних армій. Доля дарувала йому невимовні страждання і нагородила втіхами, що били зі здорового джерела життя.

Ти слухав Кобзаря? Ти чув його печаль,

Що піснею лилася із-під струн?

Горіла, мов зоря, і сяяла, як жар,

Висока пісня Кобзаревих дум.

Дзвенить вона і досі у серцях,
Відлунюється в співі журавлів-
Великим Кобзарем оспівана в віках
Чарівна мова рідної землі.

Сьогодні ми зібралися, щоб вшанувати пам'ять Великого Кобзаря. Багато років минуло з того часу, коли народився він «на українській землі, під українським небом, проте він належить до тих людей-світочів, що стають дорогими для всього людства, знаходять безсмертя».

Мужицький син, кріпак, школяр сільського дяка, самоук, академік гравюри Петербурзької Академії мистецтв, геніальний поет, мислитель, патріот-інтернаціоналіст, інтелігент з душею вселюдського милосердя...

І все це він - ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО.

Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами
Земля, яку сходив Тарас
Малими босими ногами,
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами-сльозами.

І прийде час – усіх покличе Мати
І запитає кожного колись:
Чи не забув, з якої вийшов хати,
Звідкіль дороги в світ розпочались?

Звучить пісня «Садок вишневий коло хати»

Ведуча. В похилій хаті край села,
Над ставом чистим і прозорим
Життя Тарасику дала
Кріпачка-мати, вбита горем.

Дитячі роки Тараса Шевченка

Ведуча. 9 березня 1814 року в с. Моринцях, на Київщині в сім'ї, селянина-кріпака народився Т. Шевченко. Хлопчик ріс мовчазний, завжди чомусь замислений. Ніколи не тримався хати, а все тинявся десь по бур'янах, за що його прозвали в сім'ї «малим приبلудою».

Ведучий. Восьмилітнього Тараса батьки віддали до дяка в «науку». Дивна це була наука. П'яниця-дяк навчав дітей по церковних книгах. За найменшу провину карав своїх учнів різками. Будучи уже відомим поетом, Т. Шевченко згадував ту школу, куди привела його кріпацька доля.

Учень. Ти взяла мене, маленького, за руку

І в школу хлопця одвела

До п'яного дяка в науку.

-Учися, серденько, колись

З нас будуть люде, — ти сказала.

(Звучить мелодія «Думи мої». Заходить жінка, одягнена в селянський одяг, несе запалену свічку, ставить на столик біля портрета Т. Шевченка. До неї підходить хлопчик).

Хлопчик. Матусю, а правда, що небо на залізних стовпах держиться?

Мати. Так, мій синочку, правда.

(Жінка сідає на лаву, хлопчик біля неї, кладе голову на коліна матері, вона співає «Колискову»).

Хлопчик. А чому так багато зірок на небі?

Мати. Це, коли людина на світ приходить, Бог свічку запалює, і горить та свічка, поки людина не помре. А як помре, свічка гасне, зірочка падає. Бачив?

Хлопчик. Бачив, матусю, бачив... Матусечко, а чому одні зірочки ясні, великі, а другі ледь видно?

Мати. Бо коли людина зла, заздрісна, скупа, її свічка ледь-ледь тліє. А коли добра, любить людей, робить їм добро, тоді свічка такої людини світить ясно і світло це далеко видно.

Хлопчик. Матусю, я буду добрим. Я хочу, щоб моя свічка світила найясніше.

Мати. Старайся, мій хлопчику (*гладить його по голові*). Прости, що доля твоя буде тяжкою, бо народжений ти невольником-кріпаком. Сину мій, моя дитино! Яким воно буде твоє майбутнє? Чи матимеш кусень хліба, свою господу, стріху над головою?..

Ведуча. Та недовго тривала Тарасова «наука». Несподіване горе випало на долю маленького хлопчика. Замучена важкою працею померла мати.

Учень. Там матір добрую мою
Ще молодую — у могилу
Нужда та праця положила.

Ведучий. Невдовзі, після смерті матері, в 1825 році помер і батько. Смерть батька приголомшила малого Тараса.

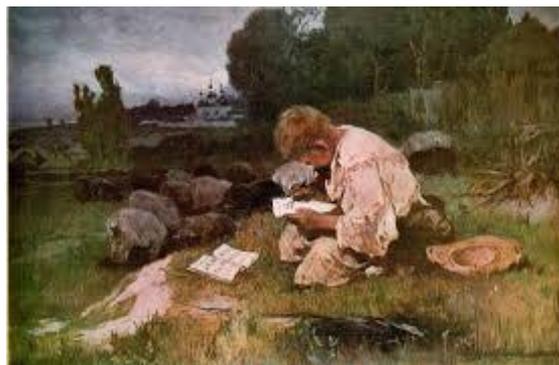
Учень. Там батько, плачучи з дітьми
(А ми малі були та голі),
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині!..
А ми розлізлися межи людьми,
Мов мишенята. Я до школи —
Носити воду школярам.

Ведуча. Життя Тараса від народження було сповнене то горя, то поезії. Життєву біду він знав не з чуток, а насправді: злидні переслідували і його, і все, що було йому близьке.

Ведуча. Тарас наймитує в школі, а потім наймається пасти громадську череду. Мине 20 років, і він з боєм буде згадувати своє дитинство у вірші «Мені тринадцятий минало».

Інсценізація уривка з твору «Тарасові шляхи» Оксани Іваненко

Тарас. Мені тринадцятий минало,
Я пас ягнята за селом.
Чи то так сонечко сіяло,
Чи так мені чого було?
Мені так любо, любо стало,
Неначе в Бога...

Сідає на край сцени..

Тарас. Як прийде Оксана, скажу: ти моя зіронька.

З'являється дівчинка у вишитій сорочці, боса, на голові стрічка.

Тарас (радіє). Ось іди, Оксаночко, сюди, щось тобі скажу.

Оксана. Ну, що?

Тарас. Та йди ближче.

Оксана. Та я й звідси почую.

Тарас. Знаєш, я кидаю дяка і йду в Лисянку.

Оксана. А чого? Не помирили?

Тарас. Ні, не те: буду там учитися на маляра.

Оксана. О? Так уже годі на кобзаря - підеш на маляра?

Тарас. Років за два буду маляром!

Оксана. А що це таке - маляр?

Тарас. Як що? Що схотів, те й намалював. Схотів - дерево, схотів - хату, а схотів - козака.

Оксана. Ти бач! Он воно що!

Тарас. Зароблю грошей - поставлю хату з віконницями. Віконниці розмалюю ліляями або барвінками, а на дверях... ех! Козака змалюю на стіні! Тебе змалюю та й дивитимусь на тебе.

Оксана. А ти розмалюєш нашу хату.

Тарас. Еге ж. А всі кажуть, що я ледащо і ні на що не здатний, а я не ледащо. Я буду-таки малярем.

Оксана. Авжеж, будеш! А що ти ледащо, то правда. Дивись, де твої ягнята! Ой, бідні ягняточка, що чабан у них такий, вони ж питочки хочуть!

Вчитель. Незважаючи на те, що народився поет у бідній кріпацькій сім'ї і дитинство його було тяжким і безрадісним, малий Тарас ріс допитливим і розумним хлопчиком.

Т. Шевченко художник

Ведучий. Тарас наймитує, у вільний від роботи час читає і малює. А по закутках, щоб ніхто не бачив його горя, плаче. Але думка знайти людину, яка б навчила його малювати, не покидає хлопчика. Так він потрапляє до хлипнівського маляра. Маляр погоджується навчити хлопця малювати, однак пан Енгельгардт забирає його до себе в Петербург, і Тарас стає козачком.

Учень. Хочє малювати,

Прагне він до знань,

Та за це багато

Зазнає знущань.

Учень. Нишком він малює

Статуї в саду,

Вночі пише вірші

Про людську біду...

Ведуча. Зустріч у Петербурзі із земляком-художником Сошенком різко змінила долю Тараса Григоровича. Він познайомився також із байкарем Гребінкою, художниками Брюлловим, Венеціановим, з поетом Жуковським. Вони побачили великі здібності молодого художника і викупили його з неволі.

Вчитель. Тарас Григорович виправдав їхні надії. У 1845 році він закінчив Петербурзьку художню академію з двома срібними медалями і званням

«вільного» художника. Тарас малює портрети, картини, зарисовує пам'ятки минулого, робить ілюстрації до своїх віршів. Ось погляньте, які чудові картини залишив нам у спадок Т. Шевченко.

(Діти розглядають альбом і картини Т. Шевченка)

Учень. Так в людському морі

Стрілися брати,
Що зуміли в горі
Щиро допомгти.
Викупили друзі,
Вольним став Тарас!
Чом же серце в тузі?
Біль чому не згас?
Сміливий і щирий
Був Тараса спів.
Він гострить сокири,
Кличе на панів.

Т. Шевченко — борець за волю народу

Ведуча. За бунтарські вірші 33-річного Тараса забрали в солдати.

Учень. Та малює й пише

Він таємно там.
Гнівні його вірші
Страх несли панам.

Ведуча. Незважаючи на заборону, Тарас Григорович писав вірші і ховав їх за халявою чобота. Тепер цю книжку називають захалявною. Поет писав:

О думи мої! О славо злая!
За тебе марно я в чужому краю
Караюсь, мучуся, ...але не каюсь!..

Ведучий. Коли Т. Шевченко був на засланні в далеких степах Казахстану, він дуже тужив за Україною. Ось послухайте, як ніжно і тужливо звучить пісня на слова поета.

(Звучать пісні «Зоре моя вечірняя», «Думи мої, думи мої»).

Ведуча. Туга за рідною природою, рідним краєм звучить і в його віршах. Він закликає український народ до боротьби за волю, за кращу долю

Учениця. Хто, скажіть бо, міг подумать,

Що в такій неволі
Збереглись скарби в Тараса,
Незнані ніколи?

Учень. Ні царі, ні їхні слуги,
Ні пани прокляті!
Не змогли забрать, украсти
Ці скарби багаті.

Учениця. І пішли слова Тараса

Мандрувати всюди –
Просто в серце западали
Кріпацького люду.

Учень. Приходить Шевченко не мертвий,
Шевченко потрібний живим –
З'являється дужий і впертий,
Поставши над часом новим.

Учениця. Хай кожна освятиться хата

З козацького роду – коша,
Де мрія співцева крилата,
Тарасова щира душа.

Учениця. Настане той час і година,

Коли на таланти рясна,
Шевченкова буде Вкраїна
Розквітне вона, як весна!

Ведуча. Тарас Шевченко лишив нам свої слова - заповіти, які допомагають нам жити. Їх називають золотими словами Шевченка.

Учениця. Свою Україну любіть,

Любіть її во время люте.
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Учениця. Не цурайтесь того слова,
Що мати співала,
Як малого сповивала,
З малим розмовляла.

Учениця. Любіться, брати мої,
Вкраїну любіте.
І за неї, безталанну,
Господа моліте.
Обніміте ж брати мої,
Найменшого брата, -
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.

Учениця. І на оновленій землі
Врага не буде супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі ...

Вчитель. Доля України завжди хвилювала Великого Кобзаря. Т. Шевченко
вірить у краще майбутнє свого краю.

Учень. І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.

Ми тебе не забудемо, Тарасе!

Ведуча. 9 березня 1861 р. Тарасу Григоровичу виповнилося 47 років.
Надійшло багато вітальних телеграм. Привітати поета, який лежав тяжко
хворий, прийшли друзі. А 10 березня перестало битися серце великого

українського Кобзаря. Тіло Т. Шевченка було перевезено в Канів і поховано на Чернечій горі. Так заповідав великий поет.

Ведучий. Минають роки з дня народження славного сина України, але зайдіть у будь-яку хату і ви побачите прикрашений вишитим рушником портрет Кобзаря. Він — як член сім'ї, як найдорожча людина.

Учень. У нашій хаті на стіні

Висить портрет у рамі.

Вій дуже рідний і мені,

І татові, і мамі.

Він стереже і хату, й нас,

Він знає наші болі.

Я добре знаю — це Тарас,

Що мучився в неволі.

Такий ріднесенький, дивись,

Він мов говорить з нами,

Він на портреті, мов живий.

Ось-ось — і вийде з рами.

Ведуча. У день народження Т. Шевченка дорослі і діти йдуть до його пам'ятника, щоб поставити свічечку, покласти квіти, прочитати його вірші, поспівати і цим висловити свою шану великому Кобзареві.

Учень. Тарасе, наш Кобзарю, всюди

Приходиш нині ти, як свій,

Тебе вітають щиро люди

На всій Україні моїй.

Вчитель. І дорослі, і діти шанують геніального українського поета, художника, борця за волю народу і завжди будуть пам'ятати його заповіді.

Для поета слава - це визнання. Добра пам'ять між добрими людьми.

Довірливий голос поета звучить в його зверненні:

Привітай же, моя ненько,

Моя Україно,

Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.

Так, Україна привітала, навіки увічнила доброю славою Шевченка. Народ тонко відчув поезію Кобзаря, поезію великої сили і краси.

Сьогодні над Каневом на Тарасовій горі пророчче звучать слова Кобзаря:

Воскресну нині ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих,- наших... возвеличу
Малих отих рабів німих,
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.

Не заросте стежка до могили Тараса. Сьогодні вона стала широким трактом, по якому з-усіх країн світу ідуть і ідуть сотні тисяч людей, щоб віддати шану великому Кобзарю. Приходять у неповторний світ його поезії, очищаються перед творами геніального поета і художника, переймаються його незгасною вірою в «правду між людьми».

Учень. Уклін тобі, Тарасе,
Великий наш пророчче,
Для тебе вірно б'ється
Те серденько дитяче.
За тебе вічно б'ється,
За твої заповіді,
Чого батьки не зможуть,
Те сповнять їхні діти.

Учениця. Спи спокійно, Тарасе!

Нащадки твої
Словом шани й любові тебе пом'янули.
І народи України
Заповітів священних твоїх не забули.

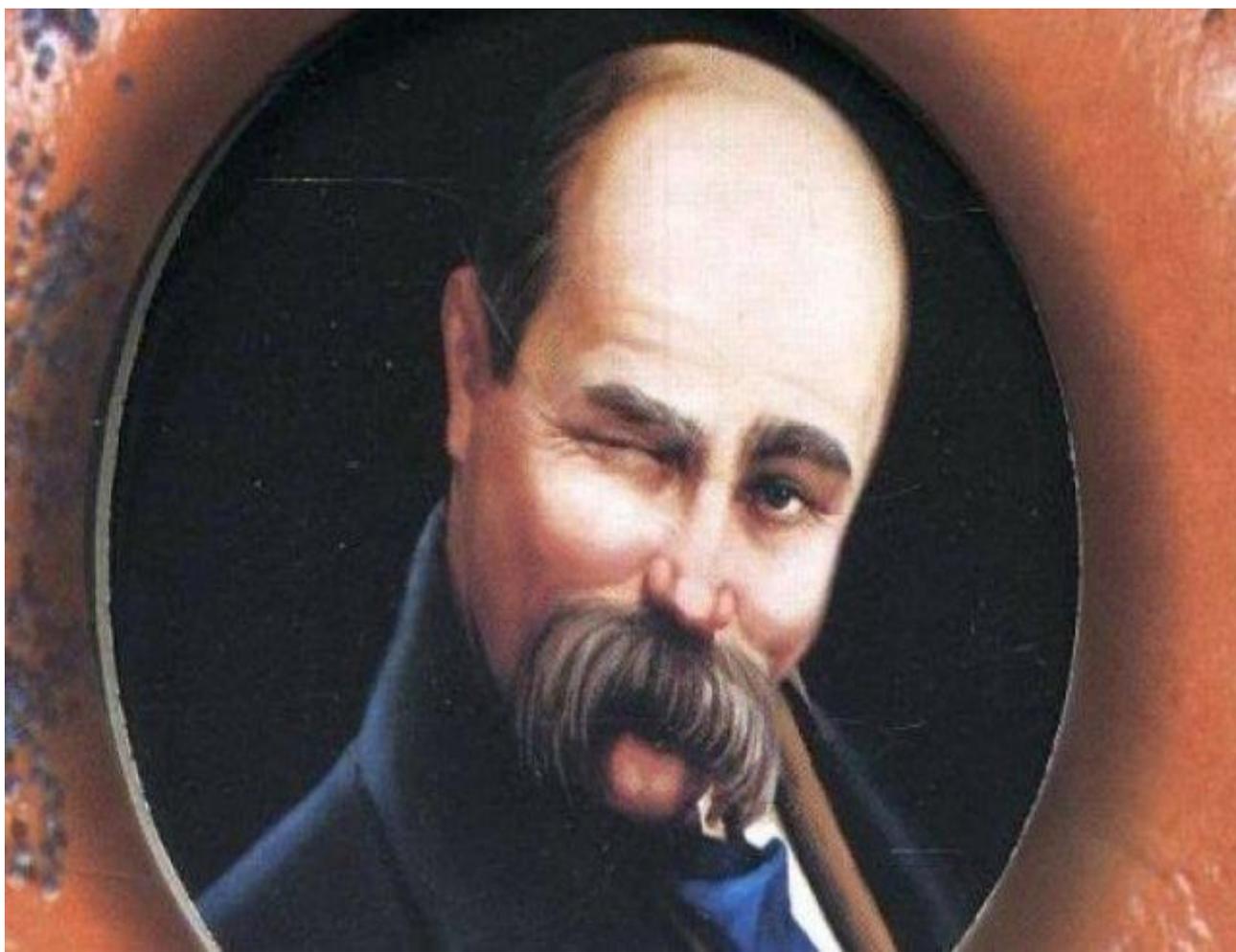
Вірш В.Сосюри «На могилі Т.Г. Шевченка»

Над широким Дніпром
У промінні блакить
І висока, і тиха могила.
В тій могилі співець
Незабутній лежить,
Що народу віддав свої сили,
Що народу віддав
Своє серце й пісні,
Свої мрії про зорі досвітні,
А навколо лани
Вдалині, вдалині
Розлетілись, як птиці блакитні.

На могилу приносять
Розкішні вінки
З пишних квітів-садів України
Кароокі дівчата,
Стрункі юнаки,-
І всміхаються гори й долини,
І щасливий Дніпро
Зустрічає дідів
І жінок — Батьківщини окрасу,
І гримить «Заповіту»
Безсмертного спів
На високій могилі Тараса.
Спи спокійно, поет!
Ми — нащадки твої,
Пронесли крізь віки твоє Ім'я,
Крізь колючі вітри,

Крізь жорстокі бої,
Батьківщини сини незборимі.
Спи спокійно, поет!
Образ огненний твій
Не зітерти ні бурям, ні часу!
В українській сім'ї -
Славній, вільній, новій,
Ми тебе не забудем, Тарасе.

(Діти виконують «Заповіт»).

Уже понад півтора століття немає з нами великого Шевченка, Кобзаря та Пророка, але кожен рік ніби наближає його до нас. Його творчість у контексті останніх подій не дає нам змоги засумніватись у правдивості його пророцтв. Більш свідомо вчитуємося у рядки "Кобзаря" і переконуємося, що всі вони звернені до нас, українців XXI століття.

Свято мови та пісні

«Мова та пісня в наших серцях»

Мета: сприяти усвідомленню значення рідної мови та української пісні; відроджувати звичаї традиції та обряди нашого народу; виховувати любов до народної творчості.

Ведучий

Без пісні українець — сирота,
А українці — всі ми, хто свідомі
Того, що наша мова золота
І має господарювати вдома.

Ведучий

Вона ж бо милозвучна і така
Зворушлива, прониклива, красива!
Чи не ганьба для нас втрачати скарб,
Який весь світ вважає справжнім дивом...

Ведучий

Шановні друзі, гості нашого свята! Сьогодні ми зібралися з вами, щоб поговорити про її величність – Пісню та Мову. Наш народ – один з найпрекрасніших у світі. Це про нас писав Микола Гоголь: «Покажіть мені народ, у якого було б більше пісень. Пісня для України – все: і поезія, і історія, і батьківська могила».

Ведучий

А відомий югославський учений А.Люкшич зазначав, що українська поезія найбагатша і найкрасивіша у Європі. А якщо до такої поезії додати

музику, то народжується пісня, яка дзвенить, зачаровує, бентежить. Бо українська пісня – це злет народної душі!

Ведучі разом:

Мій рідний край,
Моя земля, моя родина
Нас всіх єднає пісня
Українська, солов'їна!

Ведучий

Україна – це тихі води і ясні зорі, земні сади, білі хати, лани золотої пшениці, медові та молочні ріки.

Ведучий

Україна – розкішний вінок із рути і барвінку, вишневий сад, туман над яром і десь далеко за гаєм переливи дівочих голосів.

Ведучий

Україна – край гарячої любові до волі, до свого народу, до своєї землі.

Ведучий

Все це збереглося в пісні та мові, які передаються нам з покоління до поколінь.

Ведучий

Одна із легенд розповідає про те, як Бог наділяв народи світу талантами. Одні отримали елегантність та красу, інші дисципліну і порядок.

Ведучий

А українці – мову та пісню – неоціненні дари, які уславили наш народ на весь світ.

Ведучий

З тих пір і співають люди пісню, говорять мелодійною українською мовою, які лікують серця, просвітлюють уми, чарують душу.

Ведучий

Ми щасливі, що народилися серед народу, душею щедрого, багатого, що вмiє так відчувати печалі і радощі. Що вмiє виливати свої думи, свої мрії, свої почуття у своїх піснях та віршах.

Пісня

Ведучий

Земля українська стародавня, така ж давня і наша мова. Учені довели, що вік нашої мови – 7 тисяч років. З покоління в покоління, у часи розквіту та падіння передавали нам предки цей скарб. Народ плекав рідну мову у піснях, легендах, переказах і передавав від роду до роду, щоб не загинула.

Ведучий

Для нас рідна мова – це не тільки дорога спадщина, яка об'єднує в собі народну мудрість, вироблену десятками й сотнями поколінь. Це наша гордість, бо все, що створено нею, увійшло в скарбницю загальнолюдської культури.

Ведучий

Нещодавно прочитала слова Ушинського: «Відберіть мову – і народ уже більше не створить її, нову батьківщину навіть можна створити, а мову-ніколи; вимерла мова в устах народу - вимер і народ».

Ведучий

Ми можемо багато говорити про мову та її красу. Але думаю, що переконливіше будуть звучати рядки поезій. Пропонуємо вашій увазі поетичні перлини про мову.

Учень

Яка ж багата рідна мова!
Ти містиш просто безліч знань!
Тож мову вчи і прислухайся
До того, як вона звучить.
І розмовляти так старайся,
Щоб всім її хотілось вчить!
Вона ж у нас така багата,

Така чарівна, як весна!
І нею можна все сказати.
І найрідніша нам вона!
А мову знаючи, здобути
Увесь чарівний світ у ній!
Вона барвиста і чудова,
І кривдити їй не смій!
Вона про все тобі розкаже,
Чарівних слів тебе навчить,
Усе розкриє і покаже,
Як правильно у світі жить.
В ній стільки слів, що й не збагнути!
І приказок, і порівнянь.

Ведучий

Що є найцінніше в житті кожної людини? Рідна мати, рідна земля, рідна мова. У рідному слові початок усіх початків людського буття. Пам'ятаймо завжди про це, бережімо, плекаймо, збагачуймо, примножуймо красу рідної мови. Людина, яка забула свою мову, не живе, а існує. Тож побажаємо всім українцям, що свято бережуть українське слово і пісню - щастя, натхнення, добра, миру, світлого майбутнього, живіть повноцінним життям, досягайте вершин, адже у ваших руках доля нашої країни.

Ведучий

«В уяві моїй мова завжди живе поряд з піснею, сестрою її рідною, навічно злитими, здруженими уявляються мені як дві вільнокрилі птиці, - мова і пісня. Бо ж наша мова - як чарівна пісня, що вміщує в собі і палку любов до Вітчизни, і ярий гнів до ворогів, і волелюбні думи народні, і ніжні запахи рідної землі. А пісня - це найдобріша, найвиразніша мова», - говорив П. Тичина.

Ведучий

Українська мова і пісня... Вони супроводжують людину з перших до останніх хвилин життя. Пісня - душа народу, це його краса і доброта. Українська мова вважається однією з наймилозвучніших мов у світі. На одній міжнародній конференції було названо три мови, які є найкращими для співу: італійська, українська, грузинська. 300 тисяч пісень склала Україна цією мовою.

Пісня

Ведучий

Нелегка доля української пісні та мови. Вони були разом із народом і в будні і в свята. Тож згадаймо їх сьогодні, віддамо шану українській народній пісні, величній мові.

Народна пісня - голос невсипущий,
Душі людської - вічне відкриття.
Вона ніколи, як і хліб насущний,
Не вийде з моди сушого життя.

Учень

Материнська ніжна мово!
Мово сили й простоти, -
Гей, яка ж прекрасна Ти!
Перше слово - крик любові,
Сміх і радість немовляти -
Неповторне слово "М а т и" -
Про життя найперше слово...

Ведучий

До речі, ви знаєте, чому нашу пісню називають солов'їною? Кажуть, що солов'ї навчилися співати, слухаючи наші пісні.

Ведучий

Існує цікава легенда:

Колись давно соловейки не жили на наших землях. Гніздилися вони в далеких краях і не знали дороги в Україну. Але що були солов'ї дуже співучими, то літали по всьому світу, збираючи пісні різних народів для індійського царя, у саду якого вони жили. Залетів колись один із солов'їв в Україну і сів одпочити у якомусь селі. Почув пісні цього народу і стрепенувся - таких зворушливих пісень він ще не чув. З усіх земель зліталися солов'ї до царського саду, співаючи йому різноманітних чужоземних пісень. Але цар вже не раз їх чув і тому нудився. Аж ось під вікном заспівав соловей з України, і цар втратив спокій. Таких пісень він ще не чув і звелів тому солов'ю співати день і ніч... Зачудовані солов'ї навесні гуртом полетіли в Україну, щоб слухати наші пісні, перекладати їх на пташину мову і нести в далеку Індію. Тепер саме в Україні вони висиджують своїх пташенят, щоб ті від самого народження слухали найкращих у світі пісень.

Учень

Рідна мова — це душа народу,
Його поезія і пісня, і казки.
Оспівує він нею всю природу,
Несе в своєму серці залюбки.
Бо в ній усе — і рушники з квітками,
І хліб та сіль, як гості на поріг.
Й свята Мадонна — мати з діточками,
І Матір Божа — вічний оберіг.
І верби, що схилилися на воду,
Калини цвіт, дівочий ніжний спів.
Все те найкраще, що в душі народу,
Про що віками мріяв, що любив.
В садку вишневім засміялась хата,
З дітям за руку — мати молода...

О! Мово рідна, щира і багата —
Потрібна, як повітря і вода!
Як хліб і сіль, як росяне світання.
В тобі живуть такі п'янки слова!
Любов і добрість, трепетне кохання,
Ти вічна, мово, щира і жива!

Ведучий

Ми переконалися, що поетичною мовою можна все змалювати й охарактеризувати: чарівні картини природи і людські почуття, найпершу гаму барв та гармонію людських стосунків.

Пісня

Ведучий

Все-все можна сказати рідною мовою, навіть писати вірші, всі слова у яких починалися б з однієї літери! Хотите почути? Пропонуємо вам послухати вірш, у якому всі букви починаються з літери «С».

Звучить щебет пташок.

Учениця декламує поезію.

Сад спочиває, спить спокійно,
Ставок старенький стуманів.
Стежина - стежка самотійно
Снує собі серед садів.
Світанок синій струменіє,
Сосна світлішою стає,
Серпанок світиться світліє.
Сон сновидіннячко снує.
Світ стрепенувся. Скільки спати?
Співають сотні солов'їв!
Скоренько стало скрізь світати.
Стрижі стрілою! Сонце! Спів!

Сміється сонце, світить, сяє!

Стрічає сонечко сосна.

Сопілка, скрипочка співає,

Співає серденька струна.

Ведучий

Протягом своєї багатовікової історії український народ склав безліч прекрасних казок, прислів'їв, загадок, пісень. Народна пісня - невеликий усний віршований твір, що співається.

Ведучий

Як створювалися народні пісні?

Одна людина чи група людей, переживаючи якесь сильне почуття (радості, смутку, гніву тощо), під час праці або відпочинку складали текст пісні разом з мелодією. Пісні - художні твори, а тому складати їх могли лише обдаровані люди. Народні співці - лірники та кобзарі - не лише виконували вже відомі пісні, а й складали свої. Мудрі, безстрашні, високі духом, кобзарі несли людям слово правди. Вони закликали народ до єднання. Піднімали його на боротьбу з поневолювачами. Оспівували подвиги мужніх лицарів-героїв. Кобзарева пісня була чи не сильніша за будь-яку зброю...

Україно, були і в тебе

Кобзарі - гудці народні,

Що співали, віщували

Заповіти благородні.

Ведучий

Красу і силу народної пісні глибоко розуміли визначні діячі нашої літератури і мистецтва. Саме з піснею, з кобзарською думою пов'язував Тарас Шевченко безсмертя і славу рідної землі:

Всі разом

Наша дума, наша пісня

Не вмре, не загине

От де, люди, наша слава, Слава України.

Ведучий.

Кожен народ гордий з того. Що він має свою державу, свою мову і пісню, волю і гарне життя у своїй країні. Без мови ми – ніхто, а маючи свою мову – ми нація, горда і незалежна.

Пісня

Ведучий

Кожна пісня – це поетичний і музичний шедевр, що виховував цілі покоління, формував естетичний смак. На піснях ми вчимося і, завдячуючи їм, світ пізнає нас. Українська пісня! Хто не був зачарований нею!? Пісня – це душа народу. Це любов, печаль і втіха.

Ведучий

Скільки ж їх, цих мелодійних українських самоцвітів? Як доводять науковці -300 тисяч! В ЮНЕСКО зібрана дивовижна фонотека народних пісень країн усього світу. Україна знаходиться на першому місці. В її фонді зберігається 15,5 тисяч народних мелодій.

Ведучий

Пісня складається зі слів та музики. Слово передає переважно думки, поняття, уявлення, інтелектуальні моменти психіки людини, хоча водночас відбиває й емоційні переживання.

Ведучий

Музика переважно віддзеркалює емоційні переживання з їхніми найрізноманітнішими відтінками. Переживання, що їх передає музика, можуть бути такими тонкими й глибокими, що їх не можна передати словами. Через музику душа безпосередньо розмовляє з душею. Пісня – це єдність музики і слова.

Учень

Пісня наша, пісня-це душа народу

Пісня українська ,рідна ,чарівна.

Пісня – чарівниця, гарна, мов зірниця,

Мелодійна, ніжна, серцю дорога.
Веселить ,танцює, мирить і жартує,
В іграх та забавах- всюди є вона.

Ведучий

А згадаймо український дотепний жарт і сміх. Українці сміялися споконвіку. Відомо, що вони - творці гумору і сміються відтоді, відколи себе пам'ятають, бо гумор, сміх, веселість, дотепність є однією з найкращих рис. Час іде, мудра ріка веселих народних усмішок не міліє, талановитих гумористів не меншає. Я думаю, що нікого не залишають байдужими гуморески П. Глазового, Остапа Вишні.

Гуморески

Ведучий

Любі друзі! Ви прослухали гуморески про мову, але це лише поодинокі випадки, коли мову паплюжать, перекручують. Серед сучасної молоді справа далеко не краща. Дехто з наших ровесників теж не замислюється над тим, що мовна культура є свідченням вихованості та розумового інтелекту молодої людини. Пропонуємо вашій увазі сценку «На дискотеці».

Звучить музика.

— Привіт, бебі. Давай знакомитись. Я — Вадя с п'ятої школи. А тебе як звати? Можна тебе пригласити на танець? Шчас такий музон класний буде — повний отпад! То шо, підем стряхнемось?

— Вибач, мені зовсім не хочеться танцювати. Не ображайся на мене. Я просто слухаю музику.

— Ти шо гоніш, детка? Який слухаю? Погнали, слиш?

— Я ще раз у тебе прошу пробачення , але я танцювати не хочу. Та й музика мені ця не до вподоби...

— Класний музон! А ти шо, медляк ждеш? Тобі медляк наравиться шолі? Ну, ти дайош!

— Ні, вибач, але я зовсім не хочу танцювати. До побачення.

Дівчина пішла.

— От, блін, кльова дїваха, але шото ламається. І чого?

Ведучий

І справді, чого? А ви не здогадуєтесь? Хоча могло б бути інакше.

Сценка « На дискотеці – 2»

- Здрастуйте! Я Владислав із п'ятої школи. Дозвольте запросити Вас до танцю.

- Будь ласка! Як раз звучить моя улюблена мелодія.

- Ви знаєте, наші смаки цілком збігаються, це так приємно.

Дівчина усміхнулась.

-Перепрощую, у Вас, мабуть, таке ж чудове ім'я, як і Ваша добра усмішка?
Як Вас звать?

- Мене звать Інною.

- Чудове ім'я і Вам дуже личить!

Танцюють.

- Інно, а Ви не образитесь, якщо я запрошу Вас до наступного танцю?

- Ви, Владиславе, такий чемний хлопець, що Вам важко відмовити.

- Дякую.

Ведучий

Ось так з чемної мови, за якою чисті помисли, можливо, і зародиться справжня дружба. А хто нехтує культурою рідної мови, потрапляє в жалюгідне становище, хоча, на жаль, сам цього не усвідомлює.

Ведучий

Мова – це показник культури людини. Недаремно говорять: «Заговори, щоб я тебе побачив». Зречення рідної мови, зрештою, призводить не тільки до мовної деградації, а й до самознищення особистості.

Учень.

Мово рідна, слово рідне,

Хто вас забуває,

Той у грудях не серденько,

А лиш камінь має.
Як ту мову нам забути,
Котрою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.
У тій мові нам співали,
Нам казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.
От тому плекайте, діти,
Рідну свою мову,
Вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.

Не посмій забути маминої мови.
Нею квітне поле і гудуть діброви.
Можеш призабути запах рути-м'яти,
Але рідну мову мусиш пам'ятати.
Можеш не впізнати голосу діброви,
Та не смій зректися маминої мови.
Бо як відречешся, - кине тебе пісня,
Будеш ти без неї, наче вишня пізня.

Ведучий

Талановиті українські композитори та поети писали про Україну і для України. Серед них – Ігор Поклад, Ігор Шамо, Олександр Білаш, Володимир Івансюк, Ігор Білозір, Микола Мозговий.

Пісня

Учень

Рідна мова моя, поетична, пісенна,
Пелюсткова і ніжна, як спів солов'я.

Як народу душа: щира, добра, натхненна,
Ти найкраща у світі, бо рідна, моя!
Українські пісні ніжно мама співала,
Коли ще в сповитку були діти малі.
Українською мовою благословляла,
Як розходились ми на дороги земні.
Скільки в мові тепла і палкого кохання!
Туги й щастя дзвінкого, і світла душі,
Та іскристої радості і шанування,
Що, хоч просто говориш, — виходять вірші!

Ведучий

Україна в рідній мові
І в пісні прекрасній,
Україна в рідній школі,
Майбутності ясній.

Ведучий

Народна пісня – голос невсипущий,
Душі людської вічне відкриття.
Вона ніколи, як хліб насущний,
Не вийде з моди суцього життя.

Учень

І полине наша пісня
Від краю до краю
Зачарує увесь світ
Дивними словами.

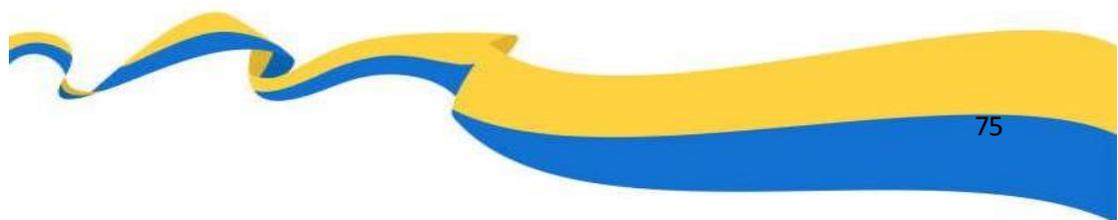
Учень

Не цурайтесь свого слова,
Співайте усюди,
То й чужі нас пошанують,
Скажуть, що ми люди.

Пісня про мову

Вчитель

Ось і закінчилось наше свято, але не закінчується зустріч з піснею. Вона залишиться з вами, як вірний товариш. Любіть свою Батьківщину, її чарівну мову та дзвінкоголосу українську пісню, продовжуйте традиції і обряди нашого народу, зберігайте і поповнюйте творчу спадщину України. І нехай мова і пісня завжди будуть у наших серцях.

Гра-квест «Стежками рідної землі»

Мета. Продовжувати знайомство з квестом як активною формою роботи; розвивати пізнавальний інтерес до вивчення рідної землі, її історії та звичаїв, виховувати почуття патріотизму та любові до рідної землі, почуття взаємодопомоги.

Обладнання: маршрутні листи, підписи станцій, конверти з завданнями, монети для нагородження за правильні відповіді, грамоти, скринька зі «скарбом».

Розпочинається квест у вестибюлі школи. У квесті беруть участь 2 команди учнів 2 – 4 класів. Виконуючи різні завдання команда рухається до перемоги.

Ведучі

–Добрий день, шановні гості та учасники квесту «Стежками рідної землі».

–Ми раді вас вітати сьогодні!

Є край, де найкращі у світі пісні

І цвітом чарує калина
Де сонечко вперше всміхнулось мені,

Де мій дім – моя Україна!

Сонячний дім

Привітний і світлий наш сонячний дім,
Як радісно й весело жити у нім.

Тут мамина пісня і усмішка тата.

В любові й добрі тут зростають малята.
Дзвінка наша пісня до сонечка
лине:

«Мій сонячний дім — це моя Україна!» А. Німенко

Діалог двох дітей:

Як ти любиш Україну, Мій маленький друже?

— Нашу рідну Україну Люблю дуже, дуже!

— З Україною нікого В світі не боюся.

І щоранку я до Бога За неї молюся.

Щоб була щаслива, дуже, Щоб була багата.

Я люблю її так дуже, Як маму і тата. (О.Лупій)

—Сьогодні наші команди здійснять цікаву подорож. Будь ласка, команди представте себе.

1. Козачата (*жовті стрічки*)

Девіз: Ми веселі і завзяті українські козачата.

2. Патріоти (*сині стрічки*) Девіз: В нас усіх одна дорога, Де чекає перемога!

– Дякую командам.

Увага! Інструкція до квест-гри.

– На вашому шляху буде 6 стежинок і кожна стежинка перевірить ваші знання і уміння. Але, для того, щоб знати напрямок маршруту – вам необхідно додатково виконувати різноманітні завдання.

– Не забувайте про безпеку під час подорожі та взаємодопомогу і дружбу. Відстанції до станції треба рухатись, тримаючись за руки.

–І, найцікавіше, та команда, яка першою повернеться після маршруту, знайде для себе скарб. (Сюрприз)

Отож, бажаємо вам успіхів і перемоги!

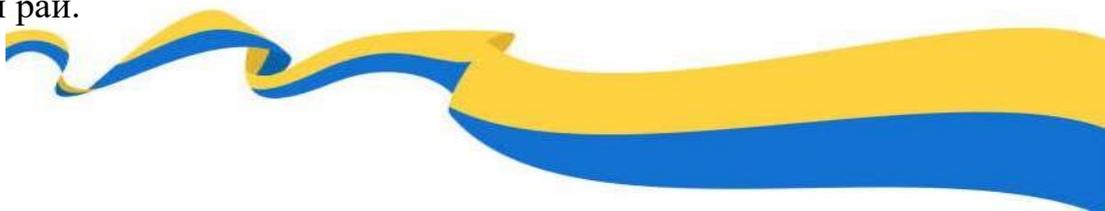
Маршрути команд продумані таким чином, що учасники не перетинаються між собою.

Завдання для квесту

Станція «Коштовності фольклору» (*кабінет української мови*)

(З'єднати прислів'я)

1. Батьківщина-мати, _____ українська держава. Всюди добре, _____ немає України. Рідна земля-мати, _____ земний рай.

Рідний край – _____ умій за неї постояти! Без
верби і калини _____ а вдома найліпше.

Наша слава - _____ а чужа – мачуха.

2. З розсипаних слів скласти прислів'я.

Людина без Вітчизни, як соловей без пісні.

Станція «Розумнички» (кабінет заступника з виховної роботи)

Дати відповіді на запитання

1. У якій державі ви живете?
2. Столиця України?
3. Найбільша річка України?
4. Найвищі гори України?
5. Що є символом держави?
6. Велике зібрання творів Шевченка
7. Куц, оспіваний у народних піснях, символ дівочої вроди
8. Розписане різноманітними символами яйце
9. Хліб та сіль на ньому – ознака гостинності українського народу
10. Сплетені в коло квіти, ними прикрашають голову
11. Які ви знаєте національні символи – обереги?

Станція «Літературна стежинка» (бібліотека)

Впізнати казкового героя за малюнком (скласти пазл) **Станція
«Спортивна стежинка»** (спортивна зала)

Завдання 1. Знайди відповідність.

Портрети відомих українських спортсменів та знаряддя стосовно їхнього
виду спорту. (В.Кличко, Р.Пономарьов, В.Вірастюк, Л.Підкопаєва) **Завдання**

2. «Влуч у ціль». (Попасти м'ячем у кошик)

Станція «Медична стежинка» (кабінет медсестри)

Завдання: серед поданих малюнків обрати лікарські рослини.

Станція «Музична стежинка» (кабінет музики)

Дітям пропонується прослухати уривки мінусовок пісень. Треба
впізнати пісню.

«Ой є в лісі калина»

«Ти ж мене підманула»

«Як у нас на Україні»

«Гімн України»

«А мій милий вареничків хоче»

«Чорнобровці»

Станція «Народознавча» (кабінет педагога-організатора)

Завдання: сплести косу зі стрічок.

На команду, яка першою дісталася кінцевої точки маршруту чекає смачний сюрприз.

Підведення підсумків квесту

Зображення 1

Зображення 2

Зображення 3